VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

PREVOZ IN VAROVANJE GOTOVINE TER DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK V DRŽAVAH ČLANICAH EVRO OBMOČJA - PRIMERJAVA MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN REPUBLIKO AVSTRIJO

Kandidat: Damjan Pevec

Vrsta študija: študent izrednega študija

Študijski program: Varovanje

Mentor predavatelj: mag. Boris Grilc

Mentor v podjetju: g. Vulnet Sadiku

Lektor: Jože Faganel, prof. slov. in franc.

Maribor, 2023

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Damjan Pevec sem avtor diplomskega dela z naslovom Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk v državah članicah evro območja – primerjava med Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo, ki sem ga napisal pod mentorstvom mag. Borisa Grilca in g. Vulneta Sadikuja.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela;
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia Maribor;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/2013 in 56/2015); (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia Maribor skladno z njenimi pravili;
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia Maribor objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Ključarovci pri Ljutomeru, november 2023 Podpis študenta:

ZAHVALA

Velika hvala mentorju g. Borisu Grilcu za njegovo zavzeto delo pri spodbujanju, usmerjanju na pravo pot in svetovanju pri pisanju diplomskega dela. Prav tako bi se rad zahvalil g. Vulnetu Sadikuju, mentorju v podjetju.

Prisrčno se zahvaljujem predvsem partnerki in družini, ki so mi med študijem vseskozi nudili moralno oporo ter vsakršno drugo podporo in pomoč.

POVZETEK

Dejavnost zasebnega varovanja vključuje varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi na varovanem območju ter varovanje premičnega in nepremičnega premoženja, kar izvajamo z varnostnim osebjem in s sistemi tehničnega varovanja. Zakonodaja opredeljuje, da lahko zasebno varovanje opravlja le gospodarska družba oziroma samostojni podjetnik z registrirano ustrezno dejavnostjo, ki ima veljavno licenco in izpolnjuje zakonske pogoje. Za primere prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk mora vršilec dejavnosti zagotoviti osebe z ustrezno usposobljenostjo na področju varovanja in prevoza gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk. Temeljna predpisa na področju prevoza denarja in drugih vrednostnih pošiljk sta Zakon o zasebnem varovanju (v nadaljevanju ZZasV-1) in Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk.

V diplomski nalogi smo preučevali področje izvajanja prenosov in prevozov gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk in se osredotočili na predstavitev normativne ureditve zasebnega varovanja pri čezmejnem prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk med dvema državama članicama Evropske unije, Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo. V prvih poglavjih smo prikazali in opisali področje zasebnega varovanja v Sloveniji in z njim povezane dejavnike (pridobitev licence, usposobljenost varnostnikov, opremljenost varnostnikov itd.). Predstavili smo tudi čezmejni prevoz gotovine, ki ga delimo na čezmejni prevoz evrobankovcev in čezmejni prevoz evrokovancev. V nadaljevanju smo primerjali izvajanje tovrstnih prevozov pri nas in v Avstriji, kjer je področje zasebnega varovanja opredeljeno zgolj v Zakonu o obrti. Ugotoviti smo želeli, kakšna je ureditev na področju zasebnega varovanja pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk čez mejo v izbranih državah.

S primerjavo in pregledom zakonodaje smo ugotovili, da je v Sloveniji zakonodaja na preučevanem področju bolj pregledna kot v Avstriji ter da Slovenija glede prevozov gotovine in drugih vrednostnih pošiljk upošteva številne standarde, področje zasebnega varovanja pa je podrobno urejeno tudi z zakonodajo. Na podlagi naše raziskave lahko sklepamo, da imamo v Sloveniji ustrezno normativno ureditev na preučevanem področju, kar zagotavlja visoko raven standardov. Kljub temu pa je pomembno, da se zakonodaja še naprej posodablja, saj bo le tako zagotavljala ustrezno usposobljene varnostnike ter varnost pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk v čezmejnem okolju.

Ključne besede: *prevoz gotovine, prenos gotovine, vrednostne pošiljke, varnostno osebje, razredi pošiljk, Republika Avstrija.*

ABSTRACT

Transport and security of cash and other valuables in euro area Member States - a comparison between the Republic of Slovenia and the Republic of Austria

The activity of private security includes the protection of life, personal safety and property of people in the protected area, as well as the protection of movable and immovable property, which is carried out by security personnel and technical security systems. The legislation defines that private security can only be provided by a business company or an independent entrepreneur with a registered relevant activity, who has a valid license and meets the legal conditions. For cases of transportation and protection of cash and other valuable shipments, the operator must provide persons with appropriate qualifications in the field of protection and transportation of cash and other valuable shipments. The basic regulations in the area of the transport of money and other valuable shipments are the Private Security Act (hereinafter ZZasV-1) and the Rules on the method of transporting and protecting cash and other valuable shipments. In the diploma thesis, we studied the field of carrying out transfers and transports of cash and other valuable shipments and focused on the presentation of the normative regulation of private security in the cross-border transport of cash and other valuable shipments between two member states of the European Union, the Republic of Slovenia and the Republic of Austria. In the first chapters, we showed and described the field of private security in Slovenia and related factors (acquiring a license, training of security guards, equipment of security guards, etc.). We also introduced cross-border transport of cash, which is divided into cross-border transport of euro banknotes and cross-border transport of euro coins. We wanted to find out what the regulations are in the field of private security when transporting cash and other valuable shipments across the border in selected countries. By comparing and reviewing the legislation, we found that in Slovenia the legislation in the studied area is more transparent than in Austria and that the Republic of Slovenia complies with many standards regarding the transport of cash and other valuable shipments, while the field of private security is also regulated in detail by legislation. On the basis of our research, we can conclude that in Slovenia we have appropriate normative regulation in the studied area, which guarantees us a high level of standards. Nevertheless, it is important that the legislation continues to be updated, as this is the only way to ensure properly trained security guards and safety when transporting cash and other valuable shipments in a cross-border environment.

Key words: *cash transport, cash transfer, valuable shipments, security staff, consignment classes, Republic of Austria.*

KAZALO VSEBINE

1 UVOD 9

1.1 Področja in opredelitev problema 10
1.2 Namen, cilji in osnovne trditve 11
1.3 Predpostavke in omejitve 11
1.4 Uporabljene raziskovalne metode 12

2 ZASEBNO VAROVANJE V SLOVENIJI 13

2.2 Licence 13
2.3 Pogoji za pridobitev licence 14
2.3.1 Licenca za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk 16
2.4 Odvzem licence in obveznosti imetnika licence 18
2.5 Službene izkaznice 19
2.5.1 Postopek pridobitve službene izkaznice 22

3 PRAVILNIK O PREVOZU IN VAROVANJU GOTOVINE TER DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK 23

3.2 Prevozi in prenosi varovanih pošiljk glede na razrede 23
3.3 Prenos varovane pošiljke in IBNS 24
3.4 Prevoz varovane pošiljke 27
3.4.1 Prevoz varovane pošiljke v 1., 2. in 3. razredu 27
3.4.2 Prevoz varovane pošiljke v 4. in 5. razredu 28
3.4.3 Varnostni ukrepi in tveganja 29
3.4.4 Vozni park za prevoz denarja 29
3.4.5 Tehnologija prevoza denarja 31
3.4.6 Nadzor 31
3.5 Usposobljenost varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja 32

4 PREVOZ GOTOVINE PREKO MEJE 35

4.1 EU uredba o čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti v evroobmočju 36
4.2 Dostava in prevzem gotovine 37
4.3 Opremljenost vozil za čezmejni prevoz gotovine 37
4.4 Dovoljenje za čezmejni prevoz gotovine 37
4.5 Posebna pravila za posamezne vrste prevoza 38
4.6 Uporaba IBNS 40
4.7 Pogoji varnostnega osebja za izvajanje čezmejnega prevoza eurogotovine 41
4.8 Nošenje orožja 41
4.9 Ukrepi ob kršitvah 42

5 PREVOZ IN VAROVANJE DENARJA TER DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK V REPUBLIKI AVSTRIJI 44

5.1 Določbe in zakoni 44
5.2 Licence 44
5.3 Oprema in vozila 45
5.4 Veljavna varnostna, operativna in organizacijska pravila in protokoli za dostave/prevzeme 45

5.4.1 Protokoli v primeru izrednih razmer ... *46*
5.4.2 Predpisi o uporabi orožja ... *46*
5.5 USPOSOBLJENOST VARNOSTNIKOV ... 47
5.5.1 Zasebno varovanje in izobraževalni sistem ... *48*
5.6 PREVOZ GOTOVINE V REPUBLIKI AVSTRIJI ... 49
5.7 PRIMERJAVA S SLOVENIJO ... 49
5.8 IZVEDBA INTERVJUJEV IN REZULTATI ... 50
5.9 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN PREVERJANJE HIPOTEZ ... 51
6 SKLEP ... NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.
7 LITERATURA IN VIRI ... **56**

KAZALO SLIK

Slika 1: Vozilo za prevoz gotovine ... 16
Slika 2: Grafični prikaz službenih izkaznic varovanja ... 22
Slika 3: Varnostnik na usposabljanju ... 34
Slika 4: Prevoz gotovine ... 35
Slika 5: Oznaka za vozilo, ki prevaža gotovino in je opremljeno z IBNS ... 40
Slika 6: Oznaka za vozilo, ki prevaža samo kovance ... 40
Slika 7: Urjenje varnostnikov ... 48

KAZALO TABEL

Tabela 1: Uporaba IBNS pri prenosu in prevozu varovanih pošiljk ... 26
Tabela 2: Primerjava zakonodaje v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji ... 50

SEZNAM KRATIC IN SIMOBLOV

Kratica/simbol	Razlaga pomena kratice/simbola
DNT	dnevno-nočni trezor
EU	Evropska unija
IBNS	inteligentni sistem za nevtralizacijo bankovcev
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
RS	Republika Slovenija
URS	Ustava Republike Slovenije
VNC	varnostno-nadzorni center
ZZasV-1	Zakon o zasebnem varovanju

1 UVOD

ZZasV-1 zasebno varovanje opredeljuje kot varovanje ljudi in premoženja na varovanem območju, objektu ali prostoru pred kaznivimi dejanji, poškodbami ali uničenjem s pomočjo varnostnega osebja ter sistemi tehničnega varovanja, npr. videonadzorom, alarmno napravo itd. (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

Od trenutka, ko so naši predniki ugotovili, da obstaja razlika med »moje« in »naše«, je prisotna tudi potreba po zasebnem varovanju. Ko so se ljudje začeli ukvarjati s kriminalnimi dejavnostmi, do ideje o zasebnem varovanju ni minilo dolgo. Eden prvih zabeleženih primerov uporabe zasebnih varnostnih sil sega v 13. stoletje pred našim štetjem, ko je egipčanski faraon Ramzes ujel Nubiansa II, Libijce in Sirijce za popolnitev lastnih varnostnih sil, kasneje pa so beležili vse več takšnih primerov.

V nadaljnjem razvoju civilizacije lahko zasledimo ukrepe za zagotavljanje varnosti, ki so bili usmerjeni predvsem v ohranjanje človeškega življenja in imetja posameznika. Danes pravna in demokratična država s svojo družbeno ureditvijo in svojimi organi zagotavlja človekove pravice in temeljne svoboščine. Demokratičnost države pa ne pomeni zgolj zagotavljanja človekovih pravic in svoboščin, pač pa vključuje tudi varnost, ki ni le vse bolj pomembna, pač pa se tudi ljudje vse bolj zavedajo pravice do zagotovitve varnega življenja (Pečar, 1992).

Med temeljne dejavnike, potrebne za človekov razvoj, uvrščamo tudi potrebe, ki jih v osnovi delimo na primarne in sekundarne. Medtem ko so primarne potrebe tako rekoč nujne in namenjene biološkim potrebam, ohranjanju človeške vrste in tako dalje, pa sekundarne potrebe zadovoljujejo predvsem naše želje oziroma nas zadovoljujejo na višji ravni. Potrebo po varnosti uvrščamo med primarne potrebe, ki so takoj za fiziološkimi potrebami in so se je zavedali že v preteklosti. V današnji sodobni in tehnološko razviti družbi, ki vse težje razrešuje družbene konflikte, je zagotavljanje varnosti posebej pomembno.

Varnost je človekova pravica, opredeljena v Ustavi Republike Slovenije. Za njeno uresničevanje skrbi država s svojimi organi. Pravico do osebnega dostojanstva in varnosti so dolžni spoštovati posamezniki in tudi državni organi oziroma oblast. Država je s svojo demokratično pravno ureditvijo dolžna skrbeti za zagotavljanje osebnega dostojanstva in varnosti vsakemu posamezniku (Ustava Republike Slovenije, 1991).

Razvoj dejavnosti zasebnega varovanja v Sloveniji sega v leto 1989, zakonodaja na tem področju pa je bila sprejeta leta 1994 z Zakonom o zasebnem varovanju in obveznem organiziranju službe

varovanja. S tem zakonom je bilo zasebno varovanje razdeljeno na fizično varovanje in na tehnično varovanje, prav tako pa so bile uvedene licence za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja in opredeljeni pogoji za opravljanje poklica varnostnik. Licence je podeljevala in tudi odvzemala Zbornica RS za zasebno varovanje. Do spremembe v zakonodaji je prišlo leta 2003, ko je bila odpravljena prej omenjena razdelitev zasebnega varovanja, uvedene pa so bile dodatne spremembe, kot so različne vrste licenc, obvezno usposabljanje in inšpekcijski nadzor. Licence in službene izkaznice je po novem začelo podeljevati ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.

Zaradi specifičnosti in večjega tveganja pri prevozu vrednostnih pošiljk tako v svetu kot v Sloveniji so leta 2004 opravili primerjalno analizo prevoza denarja v 15 članicah EU. Ugotovili so, da na območju EU ni enotnega sistemskega pristopa k ureditvi te problematike. V letu 2009 so uvedli aktivnosti za harmonizacijo ureditve prevoza denarja na ravni EU, a zgolj za prevoz evrogotovine. V Sloveniji področje prevoza denarja do leta 2005 ni bilo pravno urejeno, prevoze pa so na podlagi priporočil opravljale posamezne zavarovalnice.

1.1 Področja in opredelitev problema

Varovanje pri prevozu denarja in drugih vrednostnih pošiljk pomeni veliko odgovornost ter zahteva dobre in posebej usposobljene varnostnike, sploh na področju čezmejnega prevoza gotovine. Dejavnost se izvaja na podlagi Zakona o zasebnem varovanju, dodatno pa je regulirana še s Pravilnikom o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk in z Uredbo (EU) o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja.

V diplomski nalogi bomo obravnavali opremljenost varnostnikov in vozil, ki morajo biti za zagotavljanje kakovostnih storitev visoko strokovno usposobljeni in dobro tehnično opremljeni. Posebej pri prevozih se pogosto pojavijo težave, kar bomo prikazali na praktičnih primerih, s katerimi se varnostniki srečujejo pri prevozih. Osredotočili se bomo na zakonodajo v Sloveniji z leta 2017 sprejetim novim pravilnikom na tem področju in na zakonodajo v sosednji državi, Avstriji. Na koncu bomo zakonodaji primerjali ter skušali ugotoviti in opredeliti pomanjkljivosti oziroma prednosti določenega sistema.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

V diplomski nalogi bomo preučevali zakonodajo v Republiki Sloveniji in v Republiki Avstriji ter ju primerjali, pri čemer se bomo osredotočili na prevoz denarja in drugih vrednostnih pošiljk.

Cilj diplomske naloge je ugotoviti razliko med novimi in starimi predpisi na področju varovanja in prevoza gotovine in ugotoviti, kako je to področje urejeno v Republiki Avstriji. Ugotoviti bomo skušali prednosti in pomanjkljivosti obeh zakonodaj na obravnavanem področju.

1.3 Predpostavke in omejitve

Osredotočili se bomo predvsem na težave, s katerimi se soočajo varnostniki pri prevozih gotovine in drugih vrednostnih pošiljk v Republiki Sloveniji in v Republiki Avstriji. Predvidevamo, da se varnostniki v Republiki Sloveniji pri varovanju in prevozu gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk zaradi predpisov srečujejo z večjimi težavami kot varnostniki v Republiki Avstriji. Med drugim bomo pozorni tudi na prednosti in pomanjkljivosti opremljenosti vozil, ki je predpisana v preučevanih državah, in v čem se ureditvi razlikujeta. Predvidevamo, da predpisi v Republiki Sloveniji iz varnostnega vidika bolje opredeljujejo opremljenost vozil in druga tehnična sredstva kot v Republiki Avstriji. Zanima nas tudi, ali je zakonodaja na tem področju v praksi povsem izvedljiva in kje so morebitne težave, predvsem pa razlike med obravnavanima državama. Predvidevamo, da so predpisi na področju varovanja prevozov gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk v Republiki Sloveniji bolj dorečeni in strogi kot v Republiki Avstriji in da je vpliv Uredbe o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja v Republiki Sloveniji večji kot v Republiki Avstriji. Za bolj natančno analizo in pridobitev konkretnih odgovorov smo v diplomski nalogi oblikovali tudi raziskovalna vprašanja, iz katerih smo izpeljali naslednje hipoteze:

- H1: S kakšnimi težavami se soočajo varnostniki pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk? Menimo, da so težave varnostnikov pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk predvsem v premalo plačanem delu.
- H2: Ali predpisi v Republiki Sloveniji iz varnostnega vidika bolje opredeljujejo opremljenost vozil in druga tehnična sredstva kot v Republiki Avstriji? Menimo, da so predpisi v Republiki Avstriji iz varnostnega vidika glede opredeljevanja opremljenosti vozil in drugih tehničnih sredstev bolj celoviti oziroma bolj natančni.
- H3: Kakšne so razlike med obravnavanima državama na zakonodajnem področju? Menimo, da obstajajo pomembne razlike med obravnavanima državama na zakonodajnem področju.

- H4: Kakšne so – primerjalno – prednosti oziroma pomanjkljivosti opremljenosti v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji? Menimo, da so prednosti opremljenosti vozil v Republiki Avstriji večje kot v Republiki Sloveniji.

1.4 Uporabljene raziskovalne metode

Uporabili bomo deskriptivno metodo dela, kar pomeni, da bomo natančno preučili domačo in tujo literaturo z obravnavanega področja. Pri tem si bomo pomagali tudi z učnim gradivom Srednje prometne šole, smer Tehnik varovanja.

V zadnjem delu diplomske naloge se bomo poslužili raziskave z uporabo metode intervjuja in uporabili vprašanja odprtega tipa. Opravili bomo intervju z dvema zaposlenima v različnih varnostnih službah iz Maribora. Intervjuvancema bomo zagotovili anonimnost, na podlagi njunih odgovorov pa bomo pridobili praktičen vpogled v potek čezmejnega prevoza gotovine in drugih vrednostnih pošiljk.

2 ZASEBNO VAROVANJE V SLOVENIJI

2.2 Licence

ZZasV-1 našteva temeljne oblike zasebnega varovanja, za katere lahko prosilec pridobi ustrezno licenco. Zakonodaja določa omejeno število dejavnosti, ki se lahko izvajajo kot zasebno varovanje (t. i. numerus clausus). Te so (Zakon o zasebnem varovanju, 2011):

- zaščita življenja človeškega bitja ter njegove premične in nepremične lastnine;
- zaščita osebne nedotakljivosti posameznika;
- prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk (zlato, drago kamenje, umetnine, vrednosti papirji itd.);
- varovanje javnih zbiranj, prireditev in javnih shodov v skladu s predpisi;
- varovanje prireditev v gostinskih lokalih;
- upravljanje in fizično nadzorovanje vgrajenih sistemov za tehnično varovanje, območij ali oseb s pomočjo varnostno-nadzornega centra (v nadaljevanju VNC);
- tehnično varovanje in njegovo načrtovanje;
- izvedba in vzdrževanje tehničnega varovanja.

Ker gre za gospodarsko dejavnost, ki se nenehno razvija, za vsako posamezno obliko varovanja izhajamo iz pojma zasebno zavarovanje, ki je opredeljeno v 2. členu ZZasV-1. V primeru zasebnega varovanja tako govorimo o fizičnem varovanju območij in objektov ter o nadzoru vstopov in izstopov (s čimer je neposredno povezano tudi preverjanje istovetnosti obiskovalcev). Sem uvrščamo tudi delo na recepciji; nadzor prostorov ali objektov; varovanje prireditev (tako zasebnih kot javnih); intervencije, ki jih moramo izvesti v primerih, ko se sproži alarm; varovanje in prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk; zasebno varovanje osebe s pomočjo varnostnikov; načrtovanje in izdelava projektov za izvedbo in montažo ter pregledi in servis sistemov tehničnega varovanja; nadzor tehničnega varovanja s pomočjo nadzornega sistema, ki se nahaja na drugi lokaciji; preostale storitve zasebnega varovanja, ki jih izvajamo s pomočjo VNC (Portal GOV.SI, 2020).

ZZasV-1 licenco opredeljuje kot dovoljenje, ki je »izdano v skladu z s tem zakonom za opravljanje ene ali več oblik ali nalog zasebnega varovanja in se pravni osebi podeli s

certifikatom o licenci, fizični osebi pa s službeno izkaznico« (Zakon o zasebnem varovanju, 2011). Kot smo že omenili, lahko zasebno varovanje in z njim povezane dejavnosti varovanja kot pridobitveno dejavnost opravlja samo gospodarska služba ali samostojni podjetnik, ki za opravljanje te dejavnosti potrebuje ustrezno licenco. Splošne pogoje za pridobitev licence predpisuje ZZasV-1 v 19. členu.

Posamezna organizacija oziroma podjetje lahko v skladu z ZZasV-1 tudi samostojno organizira lastno varovanje oziroma t. i. interno varovanje ljudi in premoženja na objektih in območjih, ki so namenjena samo lastnim potrebam. Pogoji za pridobitev licence za interno varovanje so v ZZasV-1 opredeljeni v 31. členu, ki med drugim kot pogoj navaja tudi ustrezno registracijo podjetja kot izvajalca internega varovanja pri pristojnem organu in potrditev potrdila o izpolnjevanju ustreznih pogojev in vpisu v evidenco.

2.3 Pogoji za pridobitev licence

ZZasV-1 v poglavju, v katerem so našteti pogoji za pridobitev licence za opravljanje zasebnega varovanja, v določenem obsegu omejuje pravico do svobodne gospodarske pobude iz 74. člena Ustave Republike Slovenije, ker za pridobitev licence zahteva določene kadrovske, tehnične in organizacijske pogoje.

Sicer je meja med izvrševanjem človekovih pravic in svoboščin in njihovo omejitvijo težko določljiva, a je v primeru, ko je to nujno zaradi varovanja javnih koristi, omejitev utemeljena. Omejitve so lahko subjektivne narave (izobrazba, izkušnje, osebne lastnosti itd.), lahko pa so objektivne narave in se nanašajo na opremo, postopke itd.

15. člen Ustave Republike Slovenije v tretjem odstavku določa, da so lahko človekove pravice in svoboščine omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa URS, kot je omejitev zaradi varstva pravic drugih in zaradi varovanja javnih koristi. Takšno omejevanje pa je dopustno le v skladu z načelom sorazmernosti, kar pomeni, da mora biti tak poseg primeren za dosego ustavnodopustnega zakonodajnega cilja, da mora biti poseg obvezen, torej, da njegovega cilja ni mogoče izvesti z blažjo metodo, ter da je po ugotovitvah ustavnega sodišča sorazmeren s težo ene in druge ustavne pravice (Ustava Republike Slovenije, 1991).

Način opravljanja zasebnovarnostnih storitev ne more biti odvisen zgolj od presoje posameznega imetnika licence, temveč tudi od javnega interesa, saj lahko le na podlagi takšnih

pogojev pravne in fizične osebe pričakujejo zadovoljivo stopnjo varnosti. Zakonodaja tako opredeljuje, da je tovrstno omejevanje nujno, saj v nasprotnem primeru zadanega cilja ni mogoče doseči, ter hkrati sorazmerno z varovanjem javne koristi (Grilc, 2014).

Določanje pogojev za opravljanje gospodarske dejavnosti mora imeti torej realno vsebinsko zvezo, zlasti če zakonodajalec z določanjem pogojev za opravljanje dejavnosti skrbi za odvračanje nevarnosti ali zmanjšanje tveganja, izhajajoč iz opravljanja določene dejavnosti.

Pogoje za dodelitev licence, ki jih določa zakon, razvrščamo v tri glavne skupine, tj. kadrovsko področje, tehnično področje in organizacijsko področje. ZZasV-1 v 19. členu za pridobitev licence za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja zahteva, da mora gospodarska družba oziroma samostojni podjetnik (v nadaljevanju prosilec) izpolnjevati pogoje, ki obsegajo (Zakon o zasebnem varovanju, 2011):

1. zagotovitev varnostnega menedžerja, ki bo opravljal naloge odgovorne osebe v primeru opravljanja zasebnega zavarovanja (varnostni menedžer je lahko tudi on sam, npr. v primeru samostojnega podjetnika) in ki mu je zagotovljeno delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom;
2. varnostno preveritev oseb, ki bodo opravljale varnostne dejavnosti;
3. da prosilec s preverjanjem zagotovi, da osebe iz točke 2 niso bile oziroma niso kakor koli povezane s pravno osebo, ki ji je bila odvzeta licenca ali izrečen ukrep prepovedi ponovne pridobitve licence;
4. da zoper prosilca licence ni sprožen kakršen koli proces, v katerem je možen odvzem licence iz tega zakona;
5. da se proti prosilcu za licenco v zadnjih dveh letih ni izrekel kakršen koli korak za začasen ali pogojen odvzem licence ali da sta odvzem licence in ukrep prepovedi ponovne pridobitve še v trajanju;
6. da prosilec zagotovi, da je v delovnem razmerju varnostno osebje, ki je strokovno usposobljeno za posamezno obliko varovanja, ki se želi izvajati;
7. da ima prosilec zagotovljen lasten ali s pogodbo vezan varnostno-nadzorni center (VNC);
8. da ima prosilec svoje varnostno osebje, zavarovano za odgovornost v primeru morebitne nastale škode pri izvajanju njegovega dela;

9. da je s strani prosilca pripravljen in sprejet ustrezen pravni akt javnega prava, v katerem so določene označbe in uniforma za delo varnostnega osebja ter oprema in vozila, ki bodo uporabljeni pri varovanju;
10. da se poslovni prostori prosilca, ki so v lasti ali najemu, nahajajo na ozemlju Republike Slovenije.

2.3.1 Licenca za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk

ZZasV-1 v 20. členu določa tudi posebne pogoje za pridobitev licence, ki je namenjena prevozu in varovanju gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk. Prosilec za navedeno licenco mora že v času odločanja pristojnega organa o podeljevanju licence imeti v lasti ali najemu vsaj eno vozilo, ki je namenjeno prevozu gotovine in ustreza pogojem, ki so določeni s pravilnikom, sicer se šteje, da ne izpolnjuje pogojev za pridobitev te licence. Ne glede na dejstvo, da za pridobitev licence zadostuje le eno vozilo, pa morajo tudi vsa druga vozila in oprema, ki se uporabljajo, ustrezati standardom in predpisanim pogojem (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

Slika 1: Vozilo za prevoz gotovine.

Vir: VARKAR d.o.o., 2023.

Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, npr. prevoz gotovine, zlata, dragega kamenja, umetnin ali vrednostnih papirjev, morata biti zagotovljena v za to posebej prirejenih motornih vozilih in v spremstvu varnostnikov. V tem primeru govorimo o posebni storitvi zasebnega varovanja, ki se opravi od odjemnega mesta, kjer je pošiljka prevzeta (npr. trgovina, pošta, banka), do mesta, kjer se pošiljka odda (npr. bančni trezor).

Prevoznik mora poleg splošnih pogojev, ki jih mora izpolniti za pridobitev osnovne licence (19. člen ZZasV-1), za tovrsten prevoz zagotoviti tudi zadostno število varnostnega osebja (odvisno od vrste prevoza) ter poskrbeti za posebno opremljenost in za oborožitev varnostnega osebja. Prav tako mora zagotoviti, da je vozilo, s katerim se bo opravil prevoz, v skladu z za to določenimi standardi (SPOT, 2020).

Ker v primeru prevoza gotovine ali drugih vrednostnih pošiljk obstaja možnost napada na vozilo oziroma neposredno na varnostnike, jim je potrebno omogočiti zaščito in povezavo z VCN, ki vseskozi spremlja prevoz. Gre za pomemben vidik, saj morajo biti policiji ob napadu na takšno vozilo takoj zagotovljeni natančni podatki o kraju, kjer se nahaja napadeno oz. oropano vozilo, da lahko izvedejo ukrepe in varnostnemu osebju nudijo pomoč. Varnostno osebje, ki opravlja tovrstne prevoze, se v takšnem primeru zaščiti tudi tako, da o nameravanem prevozu predhodno obvesti policijo (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016).

Natančni pogoji, način, obseg in varnostni ukrepi prevoza in varovanja gotovine ter drugih varnostnih pošiljk so opredeljeni s strani ministra pristojnega organa.

Licenca se glede na posamezno kategorijo dodeli v skladu s pravilnikom glede na vrednost varovane pošiljke. Pravilnik podrobno določa opremo (zaščito) vozil ter število in oborožitev varnostnikov glede na vrednost varovane pošiljke. Imetniku licence se tako podeli tista kategorija licence, ki ustreza pogojem, ki jih izpolnjuje. Zakon določa tudi, da je potrebno v primeru, ko vrednost prevoza ni znana, prevoz in varovanje opraviti po najvišjem standardu tovrstnih prevozov (prav tam).

Varnostno osebje, ki opravlja prevoze in varovanje gotovine ter drugih varnostnih pošiljk, mora imeti ustrezno strokovno izobrazbo, ki je določena po programu o izobraževanju za to področje. Poleg osnovnega usposabljanja za pridobitev ustreznih strokovnih znanj mora varnostno osebje vsako leto opraviti tudi interno izpopolnjevanje, v določenih obdobjih pa preizkus znanja usposobljenosti.

Prosilec mora k vlogi za podelitev licence za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk priložiti tudi dokazila pristojne ustanove oziroma strokovnega izvedenca o izpolnjevanju predpisanih standardov. Lahko pa strokovnega izvedenca določi ministrstvo, pristojno za notranje zadeve (prav tam).

2.4 Odvzem licence in obveznosti imetnika licence

Ministrstvo za notranje zadeve (v nadaljevanju: Ministrstvo) lahko zaradi varovanja javnega reda, javne varnosti, varstva naročnikov tretjih oseb in varnostnega osebja, ki neposredno opravlja dejavnost (razlogi javnega interesa po tem zakonu), imetniku licence to (ali posamezno licenco) tudi odvzame. Lahko se izvede začasni odvzem licence, tj. pogojni odvzem licence, ki omogoča vračilo licence po izpolnitvi zahtevanih pogojev, ali trajni odvzem licence, kar pomeni, da licence ni več mogoče pridobiti.

V primeru presojanja o odvzemu licence Ministrstvo ugotovi dejstva, okoliščine in težo posameznih dejanj oziroma kršitev, zaradi katerih je prišlo do presojanja o odvzemu. Prav tako presoja na podlagi podatkov o številu kršitev, vrsti in višini zagrožene in izrečene sankcije, času, ki je minil od kršitve, ogroženosti javnega interesa, nastanku oziroma verjetnosti pojava neželenih učinkov ter učinkih na zaščito ljudi in premoženja. Na osnovi ugotovljenih dejstev in podatkov v skladu z načelom sorazmernosti odloči o vrsti odvzema licence (začasni ali trajni odvzem) (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

Načelo sorazmernosti zavezuje vse državne organe, tako zakonodajalca, izvršilno oblast, sodišča kot tudi druge nosilce javnih pooblastil, pri izdajanju splošnih pravnih predpisov v konkretnih pravnih in realnih dejanjih. Izhaja iz varstva človekovih pravic, katerih omejitve so dopustne samo z zakonom. Načelo sorazmernosti se upošteva s pomočjo ocene, ki zajema (Zupančič, 2002):

1. primernost, uporabnost in mogočnost izbranih sredstev za dosego cilja;
2. potrebnost in nujnost sredstev za dosego cilja (na voljo ni drugih načinov, zaradi česar so neizogibno potrebna);
3. sorazmerje med prizadeto pravico posameznika in pridobljeno javno koristjo (ali gre za razumno sorazmerje med ciljem, torej tisto dobrino, ki naj se zavaruje, in nastalo posledico, ki se kaže pri posamezniku).

ZZasV-1 za odločanje po prostem preudarku pooblašča Ministrstvo, namen tega pooblastila pa je izrecno določen že v zakonu, v katerem je njegov namen razviden iz celotnega zakonskega besedila. Prav zaradi uveljavitve načela sorazmernosti se poleg možnosti izreka začasnega in trajnega odvzema dodatno uvaja tudi pogojni odvzem licence.

ZZasV-1 ureja obveznost imetnika licence, da mora v primeru, ko mu je izrečen začasni ali trajni odvzem licence, v roku 8 dni od odvzema licence o tem obvestiti naročnike, s katerimi ima

sklenjene pogodbe o varovanju na podlagi odvzete licence. Določba je neposredna izvedba varovanja javnega interesa na tem področju, saj imetnika licence, ki mu je Ministrstvo odvzelo licenco, obvezuje, da o tem obvesti svoje naročnike. V praksi so se v preteklih letih pojavili primeri, da je Ministrstvo določenemu imetniku licence odvzelo licenco, ta pa je pri nekaterih naročnikih nemoteno opravljal varovanje (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

Javni interes naročnikov, ki so zavezanci za obvezno organiziranje zavarovanja, je v skladu z ZZasV-1 zavarovan tako, da imajo s pravočasnim obveščanjem o uvedbi postopka odvzema licence njihovega upravljavca zasebnega varovanja že v tej fazi možnost, da pravočasno poskrbijo za zamenjavo oziroma za novo ustrezno varovanje. To je zlasti pomembno za tiste, ki so dolžni spoštovati predpise s področja javnih naročil, saj postopki do izbire novega izvajalca v njihovem primeru lahko trajajo dlje časa. Če je v primeru tretjega odstavka obveščanje naročnikov o odvzemu licence prepuščeno dobrim poslovnim običajem imetnika licence, je v primeru varovanja naročnikov, ki morajo organizirati varovanje v skladu s tem zakonom, že v fazi uvedbe postopka začasnega ali trajnega odvzema licence potrebno poskrbeti, da bodo ustrezno poskrbeli za svoje varovanje (prav tam).

Zoper odločbo, ki jo na prvi stopnji izda Ministrstvo v skladu z 230. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Zakon o splošnem upravnem postopku, 2006), je pritožba mogoča le v primeru, ko je to omogočeno z zakonom. Ker zakon v tem primeru ne omogoča možnosti pritožbe, je mogoče sprožiti le upravni spor. Zakonodaja na področju upravnega spora določa, da je potrebno tožbo na Upravno sodišče v Ljubljani vložiti v 30 dneh po vročitvi odločbe.

Če je imetniku licenca odvzeta trajno, mora izvirnik certifikata o licenci po prejetju odločbe vrniti v roku osmih dni in o prenehanju delovnega razmerja varnostnega osebja obvestiti Ministrstvo. Če imetnik ne vrne izvirnika certifikata o licenci, Ministrstvo izvede postopek, v katerem v evidenco imetnikov licence s podatki o podjetju, številki in vrsti licence zabeleži status njegove licence in podatke o tem objavi na svoji spletni strani (prav tam).

2.5 Službene izkaznice

Ker gre na področju zasebnega varovanja za regulirane poklice, ki imajo v pogojih, določenih z zakonom, pravico posegati v pravice in svoboščine drugih oseb, so zaradi razlogov varovanja javnega interesa opredeljeni posebni pogoji, ki so drugačni od pogojev za sklenitev delovnega razmerja v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja. Poudariti moramo, da mora varnostno osebje vse pogoje izpolnjevati ves čas opravljanja dejavnosti. Prosilcu, ki ne izpolnjuje

posameznega pogoja, se vloga za pridobitev službene izkaznice zavrne z negativno odločbo, varnostnemu osebju, ki že ima službeno izkaznico, pa se jo v upravnem postopku odvzame.

Splošni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati vsi prosilci, ki želijo skleniti oz. bodo sklenili delovno razmerje na področju varovanja, so (Zakon o zasebnem varovanju, 2011):

- polnoletnost (prosilec mora biti star najmanj 18 let);
- državljanstvo v eni izmed držav članic Evropske unije ali Evropskega gospodarskega prostora ali v Švici;
- profesionalna usposobljenost za delovno mesto;
- varnostna preveritev prosilca, da pri njem ni varnostnih zadržkov;
- zagotovitev, da mu v obdobju zadnjih dveh let ni bila odvzeta službena izkaznica zaradi kršitev ZZasV-1;
- zdravstvena in psihična sposobnost za tovrstno delo;
- aktivno znanje slovenskega jezika.

Zakonodajalec predvsem v zvezi s strokovno usposobljenostjo in poklicnimi kvalifikacijami sledi rešitvam iz zakona, ki ureja nacionalne poklicne kvalifikacije. Gre za nacionalne poklicne kvalifikacije, ki temeljijo na poklicnih standardih na področju zasebnega varovanja. Na podlagi posamezne poklicne kvalifikacije lahko posameznik pridobi strokovno usposobljenost za neposredno opravljanje nekaterih nalog zasebnega varovanja v programih formalnega izobraževanja ali v postopku preverjanja in potrjevanja nacionalne poklicne kvalifikacije na podlagi katalogov strokovnih znanj in spretnosti, pred katerim praviloma opravi strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje pri nosilcih javnega pooblastila.

Pri ugotavljanju zdravstvene in psihične sposobnosti so predpisi, ki urejajo varnost in zdravje pri delu, določeni tako, da zajemajo vrsto, obseg in vsebino preventivnega pregleda posameznika, ki želi delovati na področju varovanja. Določeni so tudi načini opravljanja zdravstvenih pregledov in roki, v katerih morajo biti opravljeni. Zdravnik specialist medicine dela in športa zdravstveno in psihično sposobnost posameznika ugotovi z zdravniškim pregledom glede na vrsto dela, ki ga bo opravljal prosilec, in glede na oceno tveganja za posamezno delovno mesto (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

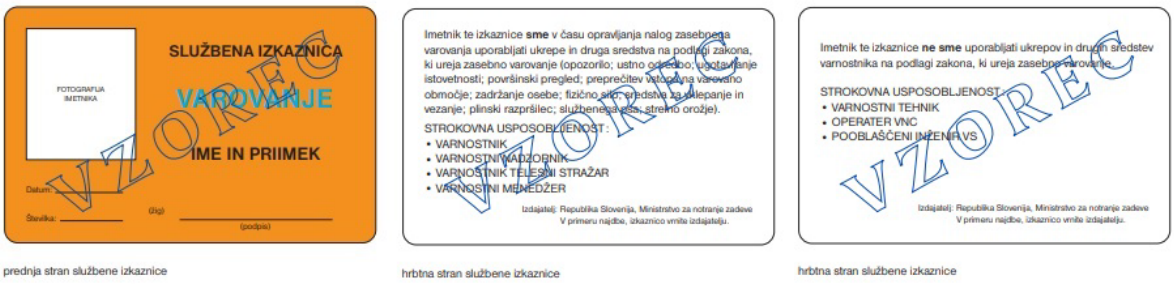
Aktivno znanje slovenskega jezika pomeni, da je posameznik pridobil najmanj osnovnošolsko izobrazbo v eni izmed slovenskih šol. V nasprotnem primeru mora prosilec znanje slovenskega jezika dokazati s potrdilom s strani uradno pooblaščene izobraževalne ustanove. Iz potrdila mora biti razvidno, da je prosilec uspešno opravil preizkus aktivnega znanja slovenskega jezika glede na javno veljavne smernice izobraževalnih programov v Republiki Sloveniji.

Aktivno znanje slovenskega jezika ustreza osnovni, najnižji ravni standardov znanja, ki jih opredeljuje izobraževalni program jezika za tujce, in je namenjen tistim, katerih prvi jezik ni slovenščina, a potrebujejo izobraževanje, s katerim pridobijo javno veljavno listino o znanju slovenščine kot drugega jezika. Kandidat mora razumeti glavni pomen stvari, s katerimi se bo redno srečeval pri svojem delu in v osebnem življenju. Usvojiti mora torej jezikovne zmožnosti, ki omogočajo sporazumevanje in razumevanje slovenskega jezika (Zakon o zasebnem varovanju, 2011).

Potreba po izkaznicah v posameznih poklicih

V varovanju poznamo različne poklice, ki so tudi posebej opredeljeni. Vsak poklic ima prednosti in pomanjkljivosti ter različne pravice in zadolžitve. Pri izvajanju posameznih dejavnosti varovanja zaposleni za svojo vrsto dela potrebuje izkaznico, kar pomeni, da (Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju, 2011):

- zaposleni, ki je pri imetniku licence v delovnem razmerju kot odgovorna oseba za opravljanje zasebnega zavarovanja in skrbi zato, da varnostno osebje svoje delo opravlja zakonito, pravočasno in v skladu z merili in pooblastili, potrebuje **izkaznico varnostnega menedžerja**;
- zaposleni, ki pri imetniku licence opravlja zasebno varovanje kot varnostnik/varnostnica, čuvaj/čuvajka ali kot varnostnik/varnostnica telesnega stražarja ali varnostnik/varnostnica nadzornik/nadzornica, potrebuje **izkaznico varnostnika, varnostnika čuvaja, varnostnika telesnega stražarja ali varnostnika nadzornika**;
- zaposleni, ki pri imetniku licence opravlja delo montaže in vzdrževanja tehničnih sredstev in mehanskih naprav za varovanje, potrebuje **izkaznico varnostnega tehnika**;
- zaposleni, ki pri imetniku licence opravlja delo odgovornega projektanta tehničnih sistemov in mehanskih naprav za varovanje (v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov), potrebuje **izkaznico pooblaščenega inženirja varnostnega sistema**;
- zaposleni, ki pri imetniku licence opravlja s tehničnimi sredstvi in napravami v varnostno-nadzornem centru, potrebuje **izkaznico za operaterja varnostno-nadzornega centra**.

prednja stran službene izkaznice hrbtna stran službene izkaznice hrbtna stran službene izkaznice

Slika 2: Grafični prikaz službenih izkaznic varovanja.

Vir: Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju, 2011.

2.5.1 Postopek pridobitve službene izkaznice

Za pridobitev službene izkaznice mora prosilec/ka izpolniti vlogo, ki je na voljo na spletni strani Ministrstva za notranje zadeve RS, ter izpolnjeno vlogo skupaj z dokazili poslati na naslov:

Ministrstvo za notranje zadeve RS
Direktorat za policijo in druge varnostne naloge
Sektor za zasebno varstvo in občinska redarstva
Štefanova 2
1501 Ljubljana.

Ministrstvo po prejetju vloge pri posamezniku preveri pogoje, ki so potrebni za opravljanje dejavnosti. Če prosilec izpolnjuje pogoje, ga Ministrstvo vpiše v evidenco imetnikov službenih izkaznic. Nato Ministrstvo prosilcu na naslov, ki ga je navedel v vlogi, pošlje službeno izkaznico. Če imetnik službeno izkaznico izgubi ali spremeni osebno ime ter če je izkaznica poškodovana ali ukradena, jo lahko zamenja. O tem mora takoj obvestiti pristojno ministrstvo, ki izda potrdilo iz evidence, da lahko med čakanjem na novo izkaznico nemoteno opravlja svoje delo.

3 PRAVILNIK O PREVOZU IN VAROVANJU GOTOVINE TER DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK

3.2 Prevozi in prenosi varovanih pošiljk glede na razrede

V Sloveniji poznamo pet različnih razredov prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, ki sodijo vsak v svojo kategorijo. Gotovino, ki se bo naenkrat prenesla na drug kraj, ali vrednost drugih vrednostnih pošiljk moramo pred prevozom prešteti oziroma sešteti vrednost enkratne pošiljke, da lahko določimo posamezni razred. Razred prenosov in prevozov varovanih pošiljk opredelimo glede na njihovo vrednost (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- 1. razred: vrednost do 50.000 evrov;
- 2. razred: vrednost do 200.000 evrov;
- 3. razred: vrednost do 1.500.000 evrov;
- 4. razred: vrednost do 4.000.000 evrov;
- 5. razred: vrednost nad 4.000.000 evrov.

Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk izvajajo varnostniki s posebej prirejenimi prevoznimi in tehničnimi sredstvi.

Praviloma v tujini prevozov ne razvrščajo po razredih, ampak glede na to, ali gre za prevoz bankovcev ali kovancev. Ker Pravilnik ureja tudi prevoze drugih vrednosti, je smiselno, da se razredi ohranijo brez delitve na bankovce in kovance, pri čemer se njihovo število zmanjša s šest na pet razredov in prilagodi glede na trenutno opremljenost vozil po obstoječem Pravilniku. Razredi so pri prenosu in prevozu vrednostnih pošiljk prilagojeni trenutnim potrebam. Vrednost prvega razreda se je s prejšnjih 30.000 evrov povečala na do 50.000 evrov, s čimer bodo imetniki licenc lahko z ustreznimi varnostnimi vsebniki pobirali dnevne izkupičke in jih oddajali v dnevno-nočne trezorje. Vrednost drugega razreda je ostala nespremenjena in ne presega 200.000 evrov. V tretjem razredu se je vrednost z 800.000 evrov povečala na vrednost, ki ne presega 1.500.000 evrov, kar je namenjeno predvsem manipulaciji z bančnimi avtomati in primopredajnimi napravami. Četrti razred je ostal nespremenjen in njegova vrednost ne presega 4.000.000 evrov. Peti razred je združen s prejšnjim šestim razredom, vrednost prevoza pošiljk pa presega 4.000.000 evrov (prevozi v tem razredu so sicer relativno redki). Za tovrstne prevoze

velja obvezno sodelovanje zavarovalnic in policije, torej gre za redke, posebne vrste prevozov, tudi za tranzit.

Pred prevozom morata naročnik prevoza in izvajalec prevoza s pogodbo opredeliti razred prenosa in prevoza pošiljke. Pri prevozu in varovanju v 4. in 5. razredu lahko naročnik sam predlaga sodelovanje policije in 10 dni pred prevozom na Generalno policijsko upravo pošlje predlog, v katerem navede razmere glede nevarnosti prevoza. Plačilo stroškov prevoza in varovanja ter druge medsebojne obveznosti na podlagi sklenjene pogodbe uskladita tudi naročnik in policija (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016).

3.3 Prenos varovane pošiljke in IBNS

Prenosi varovanih pošiljk se v skladu z zakonodajo izvajajo izključno v 1., 2. in 3. razredu, v višjih razredih pa niso dovoljeni. Ob tem morajo biti izpolnjeni tudi nekateri drugi pogoji, ki zagotavljajo, da (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- pošiljka, ki se jo varuje, na varnostnika ni fizično pritrjena;
- skupna teža varovane pošiljke, ki jo mora prenesti varnostnik, ne presega 20 kg ali skupna teža varovane pošiljke v varnostnem vsebniku na kolesu, ki ga vleče varnostno osebje, ne presega 50 kg za moške in 30 kg za ženske (Zakon o varnosti in zdravju pri delu, 2011);
- se prenos varovane pošiljke predvsem zaradi zmanjšanja odtujitve oziroma napada na varnostnika opravi po čim krajši poti, ki je v vidnem polju nadzora in je v nočnem času osvetljena.

Varen prenos varovane pošiljke zahteva skrbno načrtovan pristop in pravilen odnos pri zagotavljanju tovrstnih storitev. K varnemu in nemotenemu načinu prevoza gotovine in drugih vrednostnih pošiljk ter zagotavljanju varnosti varnostnega osebja lahko pristopimo le z upoštevanjem zakonsko opredeljenih standardov in z njihovim doslednim upoštevanjem.

Za prenos varovane pošiljke v prvih treh razredih se uporabljajo **varnostni vsebniki (v nadaljevanju IBNS)**, ki jih Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk opredeljuje s skupnim izrazom »prirejena kaseta, kovček, voziček ali drug vsebnik, namenjen za prenos varovane pošiljke, ki lahko izpolnjuje pogoje po IBNS in je certificiran s strani proizvajalca, pristojnega organa ali organizacije z območja Republike Slovenije ali Evropske unije« (3. člen, 24. točka, 2016). Pogoja, ki ju mora izpolnjevati IBNS, da ga obravnavamo kot varnostni vsebnik in da ga je mogoče certificirati, sta zmožnost vsebnika, da

nenehno ščiti bankovce s sistemom nevtralizacije evrogotovine vse od točke prevzema do točke predaje oziroma do varovanega območja, onemogočanje, da varnostnik vsebnik odpre zunaj vnaprej programiranih časovnih obdobij ali lokacij oziroma da je mogoče njegov čas odpiranja ali lokacije, kjer vsebnik odpre med prevozom, spremeniti (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016).

IBNS lahko vsebuje bankovce, ki so pakirani ali nepakirani, ter eno ali več kaset za bankomate ali druge naprave za izplačevanje gotovine.

Varnostni vsebniki morajo biti pred prvo uporabo pregledani s strani pristojnega organa, ki predpiše tudi pogoje, ki so določeni v tretji prilogi navedenega pravilnika (prav tam).

Vozila za prevoz gotovine, ki so opremljena z IBNS, morajo zagotoviti tudi, da je varnostni vsebnik v skladu s prilogo II Uredbe (EU) št. 1214/2011 Evropskega parlamenta in sveta z dne 16. novembra 2011 o profesionalnem čezmejnem prevozu evrogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011).

Pristojni organ mora izdati tudi potrdilo o izpolnjevanju pogojev za varnostne vsebnike (določene v četrti prilogi k temu pravilniku), ki imajo vgrajen inteligentni sistem za uničevanje bankovcev oziroma IBNS in so izvzeti iz tretje priloge tega pravilnika, saj zadostujejo pogojem iz priloge II Uredba o čezmejnem prevozu eurogotovine med državami članicami, za kar je treba predložiti ustrezne listine (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011).

Tako se pri 1. in 2. razredu (razredi so opredeljeni v četrtem členu pravilnika) v primeru uporabe varnostnega vsebnika, ki ne izpolnjuje pogojev po IBNS, prenos in prevoz izvaja najmanj z dvema oboroženima varnostnikoma, kar v praksi pomeni, da v prehodnem obdobju enega leta prenos in prevoz varovanih pošiljk 1. in 2. razreda izvajajo z najmanj dvema oboroženima varnostnikoma in ne s tremi, kot so si napačno razlagali tudi nekateri imetniki licenc (prav tam).

V prehodnem obdobju enega leta se za vse varnostne vsebnike, ki ne izpolnjujejo pogojev po IBNS, prevozi in prenosi varovanih pošiljk opravljajo v 1. razredu z dvema varnostnikoma, kar velja tudi v 2. razredu, kjer se tudi po preteku prehodnega obdobja enega leta iz 35. člena Pravilnika prenos in prevoz varovanih pošiljk izvajata z najmanj dvema oboroženima varnostnikoma. Če se prenos ali prevoz varovane pošiljke opravlja z varnostnim vsebnikom, ki izpolnjuje pogoje po IBNS, je dovolj, da se izvede s pomočjo enega varnostnika (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016).

V prehodnem obdobju enega leta so vsi imetniki licenc, ki bodo pri prenosu in prevozu uporabljali varnostne vsebnike, ki ne izpolnjujejo pogojev po IBNS, dolžni varnostne vsebnike

ustrezno predelati, da bodo izpolnjevali pogoje, kot izhaja iz priloge 3 Pravilnika. Vloga za pregled varnostnega vsebnika se naslovi na Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Štefanova ulica 2, Ljubljana (prav tam).

Pri reguliranju področja so oblikovali rešitev, da se prenosi in prevozi varovanih pošiljk, ki ne izpolnjujejo pogojev po IBNS, izvajajo z najmanj enim dodatnim oboroženim varnostnikom, s čimer je podana zahteva, da imetniki licenc za 1. razred prenosov in prevozov v prehodnem obdobju ne opravljajo zgolj z enim varnostnikom, ko varnostni vsebniki še ne izpolnjujejo pogojev, kot jih določa Pravilnik (prav tam).

Tabela 1: Uporaba IBNS pri prenosu in prevozu varovanih pošiljk.

	Prehodno obdobje eno leto	**Prehodno obdobje eno leto**	**Po preteku enoletnega prehodnega obdobja**	**Po preteku dvoletnega prehodnega obdobja dveh let**
	brez IBNS	IBNS		
1. razred	1+1	brez IBNS	1 brez IBNS	1 brez IBNS
2. razred	1	1	1 z IBNS	1 z IBNS
			1 z IBNS	1 z IBNS
3. razred	2+1	2		2 z IBNS
			2 z IBNS	

Vir: Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016.

Če varnostnik pred predajo vrečk z gotovino v dnevno-nočni trezor (DNT) oceni, da varnostna situacija pomeni tveganje, pokliče za asistenco drugo skupino oziroma interventa, da ga na primernem mestu zunaj avtomobila varuje in nadzoruje okolico. Če asistenca ni možna, obvesti VNC in ravna po njegovih navodilih (poznejša asistenca, deponiranje v hraniščih, prevoz na drugo lokacijo). Če varnostni vsebnik ne izpolnjuje pogojev po IBNS, morata prenos in prevoz varovane pošiljke opravljati dva oborožena varnostnika. V tem primeru voznik pri predaji vrečk z gotovino v dnevno-nočni trezor na primernem mestu zunaj avtomobila varuje spremljevalca, ki predaja gotovino v DNT in prevzema potrdila predanih vrečk, in nadzoruje okolico, ob tem pa onemogoči vstop v vozilo nepoklicanim osebam in morebitni zagon vozila.

O sokljućarstvu govorimo, ko drug varnostnik (intervent) pripelje drug elektronski ključ za odpiranje varnostnega vsebnika (sistem štirih oči) na primopredajno mesto in skupaj odpreta varnostni vsebnik. Prvi varnostnik izvede primopredajo varovane pošiljke, drugi varnostnik pa

primopredajo varuje (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016).

Vsak varnostni vsebnik je opremljen z mehanizmom za stalno nevtralizacijo bankovcev v primeru nepooblaščenega odprtja varnostnega vsebnika. IBNS je sistem, ki mora izpolnjevati predpisane pogoje v skladu s prilogo II Uredbe (EU) št. 1214/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011).

V primeru sprožitve IBNS obarvane bankovce menja Banka Slovenije v skladu s pogoji, ki so določeni v Sklepu o zamenjavi okrnjenih ali poškodovanih eurobankovcev (Sklep o zamenjavi poškodovanih eurobankovcev, 2019).

3.4 Prevoz varovane pošiljke

Prevoz varovane pošiljke je prevoz s prevoznimi sredstvi ali plovili med primopredajnimi mesti v skladu s pravilnikom o načinu prevoza in varovanju gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk in je med najbolj tveganimi področji varovanja premoženja. Govorimo o varnostni storitvi, katere izvedba je izredno zahtevna, saj zahteva kombinacijo fizičnega in tehničnega varovanja in jo zato zmorejo izvesti samo najboljša varnostna podjetja.

Za sledljivost gotovini pri prevozu gotovine je nujno potrebna vpeljava standardov. Sledenje omogoča lažji nadzor nad pošiljko in avtomatizira določene postopke, ker zagotavlja unikatnost in neponovljivost označbe pošiljke, elektronsko vodenje in avtomatski prenos podatkov v baze podatkov. Možnost napak (npr. zamenjave pošiljk) se zmanjša na najmanjšo možno mero. Nenazadnje je v praksi za poštne in logistične storitve strankam omogočeno, da sledijo dogajanju v zvezi z različnimi pošiljkami med »potovanjem«, naveden sistem pa je nujen tudi za sledenje pošiljkam gotovine.

3.4.1 Prevoz varovane pošiljke v 1., 2. in 3. razredu

Pred prevozom varovane pošiljke je potrebno izdelati načrt prevoza, ki se zavede v delovni nalog in se uporablja za prevoze v prvih treh razredih. Z njim se mora vsak varnostnik, ki sodeluje, seznaniti že pred izvedbo varovanja. Podatki, s katerimi se mora seznaniti varnostnik (seznanitev mora vsak posamezen varnostnik potrditi z lastnoročnim ali elektronskim podpisom) in so zajeti v vsebini načrta, morajo vsebovati (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- navedbo števila in osebnih imen vseh varnostnikov, ki bodo izvajali prenos in prevoz;
- registrsko številko vozila, prirejenega za izvedbo varovanega prevoza;
- lokacijo, kjer se bo prevzela in oddala varovana pošiljka;
- predvideno okvirno časovnico prevzema in oddaje varovane pošiljke;
- osebno ime in podpis osebe, ki je odredila prenos in prevoz varovane pošiljke.

Načrt lahko izdelamo tudi v elektronski obliki, ki omogoča sledenje popravkom. Z uvedbo naprednih tehnologij je bilo zgolj vprašanje časa, kdaj bodo imetniki licenc imeli možnost, da izdelajo načrte v elektronski obliki, s čimer se izognejo nepotrebnemu tiskanju na papir. S tem je omogočeno tudi hitrejše prilagajanje načrta, če se izkaže potreba po novih primopredajnih mestih. Načrt v papirni ali v elektronski obliki moramo v skladu s predpisi shranjevati v izvirni obliki leto dni (prav tam).

3.4.2 Prevoz varovane pošiljke v 4. in 5. razredu

Za prevoze v zadnjih dveh razredih (4. in 5. razred), ki predstavljajo prevoze največjih vrednosti, morajo načrti poleg navedenih podatkov zajemati še (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- navedbo uporabljene opreme in oborožitve;
- način komunikacije z VCN (s šifrantom);
- osnovne in rezervne smeri vožnje;
- vse predvidene postanke, ki vključujejo ravnanje in ukrepanje varnostnikov v teh primerih.

Tudi v tem primeru morajo biti z vsebino načrta seznanjeni vsi varnostniki, ki bodo sodelovali pri prevozu, in morajo seznanitev z načrtom prav tako potrditi s podpisom. Načrt lahko izdelajo tudi v papirni ali elektronski obliki in ga shranjujejo leto dni. Ob vsaki spremembi oziroma popravkih je potrebno uskladiti celotno vsebino načrta.

Načrt prevoza varovanih pošiljk v dveh najvišjih razredih mora biti prav tako izdelan predhodno ter za razliko od načrta prenosa in prevoza varovanih pošiljk iz prvih treh razredov vsebovati tudi vse postopke in ukrepe pred prevzemom in predajo ter med samim prevozom in med postanki pa tudi podatke o sledljivosti prevoza, ki podrobno opredeljujejo obvezne vsebine za zagotavljanje varnega in razumljivega načrta (prav tam).

3.4.3 Varnostni ukrepi in tveganja

S sprejetjem ustreznih ukrepov za zmanjšanje oziroma odpravo nevarnosti, ki izhajajo iz posameznih tveganj, si morata prizadevati tako izvajalec storitve kot naročnik storitve. Med varnostne ukrepe v primeru varovanih pošiljk (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- preventivne varnostne ukrepe in sistem tehničnega varovanja;
- spremstvo varnostnikov;
- uporabo kombiniranega tehničnega varovanja in spremstva varnostnikov;
- izdelavo načrta prenosa in prevoza;
- sodelovanje policije.

Zavedati se moramo, da se oblike ogrožanja nenehno spreminjajo in da ne obstaja obvladovanje operativnih tveganj, ki bi ga izvedli zgolj po srečnem naključju. Naročniki in uporabniki storitev na tem področju se morajo zavedati, da pri prevozu gotovine in vrednostnih pošiljk igra zelo pomembno vlogo kakovostna varnostna služba, ki bo opravila to storitev, zato izvajalca nikakor ne bi smeli iskati zgolj na podlagi najnižje cene.

Pri prevozu gotovine in vrednostnih pošiljk je posebej pomembna logistika s ključnimi dejavniki, kot so človeški viri, vozni park, tehnologija in nadzor. Človeški viri so osnova za izvedbo storitve. Vsakega posameznika moramo ustrezno izbrati, ga usposobiti, preverjati in zanj predvideti možnost zamenjave ali nadomeščanja. Rezervne potenciale za zagotavljanje visoke kakovosti pa so sposobne zagotavljati službe za varovanje, ki imajo širše področje dejavnosti in hkrati večje število zaposlenih z več in različnimi licencami (Data d.o.o., 2019).

3.4.4 Vozni park za prevoz denarja

Pri storitvi prevoza denarja ne govorimo le o prevozu, saj vključuje tudi vse oblike transporta vrednosti med dvema različnima enotama, kar obsega prevzem vrednostnih pošiljk, njihov prenos, prevoz, ponovni prevoz in na koncu izročitev (lahko tudi zgolj prevzem in izročitev pošiljke brez prevoza). Za naročnika je pomembno, da ima izvajalec storitve v vsakem trenutku na voljo vsa sredstva za delo.

Vozni park, ki je sestavljen iz ustrezno opremljenih vozil, namenjenih prevozu denarja, mora biti moderen in dobro opremljen, vzdrževan in obvladljiv. Vozila morajo biti opremljena v skladu s standardi, kar pomeni, da ne zagotavljajo zgolj prevoza denarja, temveč možnost varovanega

prevoza denarja. Izvajalec storitve mora imeti na voljo tudi določeno število brezhibno delujočih enako (po standardih) opremljenih vozil, s katerimi lahko zamenjamo okvarjena vozila, da jih lahko uporabimo ob rednih ali izrednih servisih in v primeru izrednih dogodkov. Slednje lahko zagotavljajo le večje in zato bolj zmožne varnostne službe (Fekonja, 2019).

Dober vozni park ne pomeni zgolj vozil, ki so v skladu s cestno prometnimi predpisi, pač pa da so predelana v skladu z določenimi merili (npr. neprebojnost), kar lahko zagotovijo proizvajalci, ki certificirano izpolnjujejo zahtevana merila glede vgrajenih materialov, ter da so opremljena tudi z dodatno opremo, ki omogoča oziroma zagotavlja kakovostno opravljen prevoz. Med dodatno opremo navadno prištevamo (Fekonja, 2019):

- brezhibno delujoče klimatske naprave, ki se nahajajo v celotnem vozilu in so namenjene tako vozniku kot spremljevalcem;
- udobne sedeže;
- ustrezno vzmetenje, ki ščiti pred cestnimi grbinami in zagotovi enotno površino;
- notranjo razsvetljavo vozila;
- obešalnike in mesta, kamor lahko varnostno osebje odloži osebno opremo.

Med opremo vozil za prevoz gotovine, ki je potrebna glede na razred prevoza gotovine in jo določa Pravilnik, pa uvrščamo (Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, 2016):

- fizično ločena potniški del in tovorni del v vozilu z odprtino za odlaganje varnostnih vsebnikov (1. in 2. razred) oziroma ločen prostor za varnostno osebje in prostor za tovor (3., 4. in 5. razred);
- prostor za varnostno osebje, ki je zaščiten s protibalistično zaščito po veljavnih standardih, in sicer s sprednje, zadnje in bočnih strani (3. in 4. razred, podobno velja sicer za 5. razred, le da je zaščita še na nekoliko višji ravni standardov);
- prostor, ki je brez stekel in je namenjen tovoru (3., 4. in 5. razred);
- trde stranice, ki onemogočajo vpogled v notranjost dela vozila, kjer se nahaja tovor (2. razred);
- alarmno napravo, ki omogoča protivlomno varovanje vozila, ko je v mirovanju, in s katero lahko z daljinskim stikalom signaliziramo, da je prišlo do napada (1., 2., 3., 4. in 5. razred);

- sistem blokade motorja, ki omogoča blokiranje tudi na daljavo, npr. VNC (1., 2., 3., 4. in 5. razred);
- interfon, ki omogoča sporazumevanje med notranjim varovanim prostorom vozila in zunanjostjo vozila (3., 4. in 5. razred);
- komunikacijske naprave (kot sta UKV in GSM), s katerimi lahko vzpostavimo zvezo z VNC in s spremljevalnim vozilom (1., 2., 3., 4. in 5. razred);
- posebej tehnično prirejeno zaklepanje prostora, kjer so potniki, in prostora, kjer se prevaža tovor z upravljanjem, s katerim lahko upravljamo z voznikovega sedeža (3., 4. in 5. razred);
- videonadzor, ki omogoča nadzor nad zadnjim delom vozila s pomočjo videoprikazovalnika v delu, kjer se nahaja osebje, oziroma spremljanje neposredne okolice vozila (4. in 5. razred);
- satelitski nadzor vozila ali GPS sistem, ki omogoča natančno določitev lokacije vozila med vožnjo, spremljanje njegovega premikanja, torej spremljanje po celotni poti, spremljanje hitrosti vozila itd. (1., 2., 3., 4. in 5. razred).

3.4.5 Tehnologija prevoza denarja

Čas je ena izmed najpomembnejših komponent na področju prevoza denarja in vrednostnih pošiljk. Kakovostno izkoriščen čas danes omogoča tehnologija, ki jo sestavljata dva ključna elementa, nadzorni in komunikacijski sistem. Na področju varovanja nadzorni sistem omogoča, da neprekinjeno spremljajo gibanje našega vozila, da lahko ob vsakem trenutku določimo natančno lokacijo vozila in s tem varovane pošiljke ter da lahko v primeru nepredvidenih situacij ali v primeru izrednih dogodkov (npr. napad, rop, prometna nesreča, okvara itd.) takoj ukrepamo. Komunikacijski sistem pa omogoča neprekinjeno in neposredno komunikacijo med varnostniki, ki opravljajo prevoz, in VNC (Fekonja, 2019).

3.4.6 Nadzor

Če želimo pri večjem številu vozil zagotoviti brezhiben nadzor in stalno komunikacijo, ni dovolj zgolj operater s sistematičnim izvajanjem nalog na področju VNC, temveč še en operater oziroma usklajevalec prevozov. Slednji skrbi za spremljanje t. i. premičnih varovanih objektov, usmerjanje, komuniciranje in sporočanje informacij, s čimer skrbi za kakovost nadzorovanja transporta denarja in vrednostnih pošiljk. Ob zagotavljanju brezhibnega delovanja obeh elementov moramo zagotoviti še fleksibilno in učinkovito kontrolo (Fekonja, 2019).

3.5 Usposobljenost varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja

Pri čezmejnem prevozu gotovine po cesti varnostno osebje, ki je udeleženo v postopku, ne sme biti vpisano v kazenski evidenci ter mora imeti ugled in integriteto. Ob tem mora biti tudi telesno in duševno zdravstveno sposobno za opravljanje tovrstnih nalog. Vsaj eden izmed varnostnega osebja mora imeti znanje tujega jezika vsaj na osnovni ravni (raven A1), kar pomeni, da se lahko v državi članici tranzita in državi članici gostiteljici sporazumeva v vsakodnevnih enostavnih situacijah. Tudi pri prevozu mora biti varnostno osebje v stalni radijski povezavi z nekom, ki jezik obvlada na višji ravni, tj. vsaj na ravni B1, kar pomeni, da se lahko sporazumeva v različnih situacijah, v katerih uporabljajo standardni jezik. Poleg navedenega pa mora varnostno osebje uspešno opraviti najmanj 200 ur začetnega usposabljanja (usposabljanje za uporabo strelnega orožja ni vključeno), ki je zakonsko določeno v Prilogi VI Uredbe (EU) št. 1214/2011 (Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja, 2022).

V usposabljanje se lahko vključijo samo varnostniki, ki že izpolnjujejo pogoje, določene za prevoz in varovanje gotovine in drugih varnostnih pošiljk, kar pomeni, da morajo imeti nacionalno varnostno kvalifikacijsko potrdilo oziroma so strokovno usposobljeni v skladu z Odredbo o določitvi programa strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih varnostnih pošiljk, kot je določeno z zakonodajo. Praktično izvajanje poteka z uporabo blindiranih vozil in druge opreme, ki ustreza standardom Uredbe (EU) št. 1214/2011, pri čemer predavatelj slušateljem varnostne službe praktično prikaže uporabo vozila ter jih usposobi za uporabo znanja in upoštevanja predpisov, ki jih takšno usposabljanje zahteva. V usposabljanje, ki obsega najmanj 200 ur, sta všteti 102 uri usposabljanja, povezani s predhodno pridobitvijo Nacionalne poklicne kvalifikacije za varnostnika, ki velja v RS, ter tudi dodatnih 16 ur, ki jih je potrebno izvesti kot usposabljanje in izpopolnjevanje za prevoz gotovine in drugih varnostnih pošiljk v RS. Slednje mora varnostnik opravljati vsakih petih let. Preostalih 82 ur je namenjenih usposabljanju v zvezi s predpisi, postopki in pravili (Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja, 2022), ki so zajeti v dodatnem in obveznem modulu usposabljanja in so odrejeni z Uredbo (EU) št. 1214/2011 ter zajemajo seznanitev (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011):

- s postopki in predpisi o čezmejnem prevozu gotovine;
- z nacionalnimi predpisi o prevozu gotovine iz držav članic tranzita in držav članic gostiteljic (v nadaljevanju iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine);
- s pravili vožnje za prevoz gotovine iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine;

- z nacionalnimi varnostnimi protokoli v primeru napada iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine;
- z organizacijskimi in operativnimi postopki iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine, zaščitene s tehnologijo IBNS;
- z nacionalnimi operativnimi protokoli, pravili in predpisi, ki jih predpisujejo vse vključene države v čezmejnem prevozu gotovine;
- z nacionalnimi protokoli v primeru izrednih razmer (okvare, prometnih nezgod, tehničnih ali mehanskih okvar vozil za prevoz gotovine) iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine;
- z nacionalnimi upravnimi postopki in pravili za podjetja glede komunikacije z nadzorno točko iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine;
- z usposabljanjem glede sodelovanja in upoštevanja protokolov v zvezi z nacionalnimi in lokalnimi policijskimi silami ter v zvezi z nadzorom vozil in varnostnega osebja za prevoz gotovine;
- z veljavnimi nacionalnimi predpisi Unije oziroma predpisi kolektivne pogodbe, ki se nanašajo na delovni čas, odmore (kdaj, kako, pogostost, trajanje), delovne pogoje, veljavne plače in komunikacijo z VNC;
- z varnostnimi pravili glede dostave in prevzema (lokacija, tveganja, itd.);
- z zakonodajo o uporabi orožja in njegovem shranjevanju;
- s predpisi o tehniki vožnje ter uporabi GPS, telefonov in druge tehnične opreme in sistemov pri čezmejnem prevozu gotovine;
- z nacionalnimi predpisi glede zdravja in varnosti ter s protokoli v primeru poškodb ali bolezni iz vseh vključenih držav pri čezmejnem prevozu gotovine;
- z usposabljanjem iz prve pomoči;
- z ukrepi na področjih upravljanja stresa in nasilja tretjih oseb ter presojo tveganja na delovnem mestu;
- v zvezi z jezikovnim usposabljanjem, ki je potrebno za izpolnjevanje jezikovnih zahtev.

Slika 3: Varnostnik na usposabljanju.

Vir: Sodja, 2012.

Varnostno osebje se mora usposobiti na podlagi praktičnih postopkov čezmejnega prevoza gotovine in uporabe tehnične opreme pri prevozu. Usposabljanje lahko poteka samo na ustreznih površinah, kjer je mogoče izvesti igranje vlog glede primopredaje gotovine, simuliranje prevoza gotovine v različnih življenjskih okoliščinah, simuliranje okvare vozila in simuliranje napada. Varnostni delavci, ki se udeležijo usposabljanja, morajo imeti s seboj zaščitno opremo (neprebojni jopič, varnostno čelado, pas in tok za orožje), oblečeni morajo biti v delovne obleke ter s seboj pripeljati vozila za prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk, ki jih uporabljajo pri rednem delu.

Priporočljivo je, da praktične vaje potekajo v manjših skupinah (2–3 udeleženci kot pri prevozu gotovine), zlasti pa sta pomembni igranje vlog in dejansko izvajanje vaj. Pred vsako vajo je potrebno udeležence seznaniti z namenom in načinom izvedbe vaje. Vaje obsegajo simuliranje prevoza oziroma prenosa evrogotovine tako, da se slušatelji lažje vživijo v situacijo, ki jo lahko pričakujejo med prevozom oziroma prenosom (Grilc, 2014).

4 PREVOZ GOTOVINE PREKO MEJE

Pri prevozu gotovine čez mejo oziroma čezmejnem prevozu evrogotovine je potrebno, da se izvede obveznost posebnega dovoljenja čezmejnega prevoza gotovine, saj gre za poseben postopek, ki ogroža zdravje in življenje varnostnega osebja.

Čezmejni prevoz evrogotovine je profesionalni prevoz evrobankovcev in evrokovancev, ki se opravi proti plačilu tretjih oseb ali ga izvaja zasebno podjetje s tovrstno licenco. Prevoz gotovine se izvede z ustreznim in s standardi predpisanim vozilom, ki odide iz ene države z namenom, da dostavi evrobankovce oziroma evrokovance na eno ali več lokacij sodelujočih držav članic oziroma v državi članici izvora (Grilc, 2014).

Podjetje, ki želi zagotavljati čezmejni prevoz evrogotovine, mora v svoji državi zaprositi za dovoljenje javni organ, ki izdaja tovrstna dovoljenja. Če izvajalec, ki želi izvajati čezmejni prevoz gotovine, izpolnjuje določene pogoje (npr. varnostno osebje, vozila itd.), se mu dovoljenje izda za obdobje 5 let. Informacije o dovoljenju za prevoz gotovine so zavedene tudi v informacijskem sistemu EU za notranji trg (prav tam).

Slika 4: Prevoz gotovine.

Vir: Sintal koncern, 2021.

Pred prevozom evrogotovine morajo biti zagotovljeni določeni varnostni ukrepi, ki obsegajo (Grilc, 2014):

- pripravljen operativni načrt čezmejnega prevoza evrogotovine;
- pripravljene preventivne varnostne ukrepe, ki jih je potrebno izvesti pred izvedbo prevoza;

- ustrezen pregled vozila in predpisane dokumentacije že pred pričetkom prevoza na sedežu družbe.

Med čezmejnim prevozom evrogotovine pa morajo biti zagotovljeni naslednji varnostni ukrepi (Grilc, 2014):

- opazovanje med vožnjo ter ustavljanje v kolonah, pred semaforji in križišči;
- postopki na primopredajnem mestu in postopki voznika;
- postopki, če je bilo vozilo za prevoz udeleženo v prometni nesreči;
- postopki pri prometnem zastoju ali zastoju zaradi nesreče;
- postopki pri nadzoru prevoza s strani policije ali drugih nadzornih organov;
- postopki pri morebitnem napadu na vozilo.

4.1 EU uredba o čezmejnem prevozu evrogotovine po cesti v evroobmočju

Z uvedbo denarne enote, ki je trenutno enotna v 19 državah članicah EU, se je pojavila tudi potreba po njenem čezmejnem prevozu. Bankam ter drugim finančnim ustanovam in velikim trgovcem na drobno, ki se nahajajo v evroobmočju, bi moralo biti omogočeno, da pogodbo o prevozu gotovine sklenejo s tistim podjetjem, ki ponudi najboljšo ceno, čeprav se nahaja v drugi državi članici. Prav tako bi jim moralo biti omogočeno koriščenje gotovinskih storitev podružnice nacionalne centralne banke ali gotovinskega centra za prevoz gotovine, ki je najbližje, čeprav se nahaja v drugi državi članici EU. To je bistveno, ker je kar nekaj držav članic EU z denarno valuto evro uredilo ali namerava urediti tiskanje denarja v tujini, zato bo načelo svobodnega prenosa gotovine med državami članic EU postalo še bolj pomembno. Zaradi izrazitih razlik med nacionalnimi predpisi je namreč v nekaterih primerih težje izvajati prost pretok evra. (Grilc, 2014).

Pri izvajanju čezmejnega prevoza je potrebno upoštevati Uredbo o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011) in predpise članice izvora, članice gostiteljice in po potrebi tudi države članice tranzita. Uredba predpisuje pogoje čezmejnega prevoza po cesti med sodelujočimi državami članicami na podlagi pogojev, s katerimi je mogoče zagotoviti varnost transakcije in sodelujočega varnostnega osebja kot tudi varnost javnosti in prost pretok evrogotovine. Uredba, ki je v celoti zavezujoča in se uporablja v vseh državah članicah EU, je pripravljena v skladu z načelom

sorazmernosti iz 5. člena Pogodbe o Evropski uniji z namenom omogočanja profesionalnega čezmejnega prevoza evrogotovine po cesti med državami članicami evroobmočja (prav tam).

4.2 Dostava in prevzem gotovine

Čezmejni prevoz evrogotovine, ki se zagotavlja v skladu z Uredbo (EU) št. 1214/2011, se mora izvesti podnevi. Ustrezno opremljeno vozilo, ki ga izvajalec storitve uporabi za čezmejni prevoz evrogotovine, se na pot odpravi iz članice izvora, vanjo pa se vrne še isti dan. Prevoz se lahko izvede tudi v okviru 24 ur, a le, če je nočni prevoz gotovine dovoljen na podlagi nacionalnih pravil vseh sodelujočih držav pri prevozu z ene lokacije na drugo lokacijo. Število dostav oziroma prevzemov gotovine, ki se izvede v drugi državi v enem dnevu, ni omejeno. V skladu z Uredbo (ES) št. 1072/2009 pa je omejeno število operacij, ki se lahko izvedejo v državi članici gostiteljici po mednarodnem prevozu iz druge države članice, in sicer na tri operacije kabotaže[1] v obdobju enega tedna. Ker gre za področje s pogostimi specifičnimi značilnostmi tovrstnih prevozov gotovine v praksi, vozilo za prevoz gotovine lahko opravi večje število dostav oziroma prevzemov gotovine v enem dnevu (Grilc, 2014).

4.3 Opremljenost vozil za čezmejni prevoz gotovine

Vozila, ki jih izvajalec storitve uporablja za čezmejni prevoz gotovine, morajo biti opremljena s sistemom GPS, ki VNC omogoča stalen lokacijski nadzor nad vozilom in s tem nadzor nad prevozom gotovine. Vozila morajo opremljena tudi z ustrezno komunikacijsko opremo, ki v vsakem trenutku omogoča neposredno in takojšnjo vzpostavitev stika z VNC in s pristojnimi nacionalnimi organi. Vsako vozilo mora biti opremljeno tudi s številkami za nujne primere, da lahko vzpostavi stik z nadzornimi organi (policijo) v kateri koli državi, skozi katero potuje vozilo. Pomembno je tudi, da imajo vozila opremo, ki beleži ure in lokacije vseh dostav in prevzemov evrogotovine, kar omogoča, da se podatki lahko kadar koli preverijo (Grilc, 2014).

4.4 Dovoljenje za čezmejni prevoz gotovine

Izvajalec, ki želi opravljati čezmejne prevoze evrgotovine po cesti, mora imeti posebno dovoljenje, za katerega mora zaprositi pristojni organ, ki izdaja tovrstna dovoljenja v njegovi državi. S takšnim dovoljenjem je imetnik licence oziroma tovrstnega dovoljenja pooblaščen za izvajanje čezmejnih prevozov evrogotovine po cesti med sodelujočimi državami članicami v

[1] prevoz potnikov ali blaga med posameznimi kraji v drugi državi, ki ga opravlja domači prevoznik

skladu s pogoji, ki so določeni v Uredbi o čezmejnem prevozu eurogotovine (1214/2011). V RS je pristojni organ za izdajanje teh dovoljenj Ministrstvo za notranje zadeve. Dovoljenje za čezmejni prevoz gotovine je sestavljeno v skladu z vzorcem in fizičnimi lastnostmi, določenimi v Prilogi I Uredbe (EU) št. 1214/2011. Ob nadzoru se pristojnim organom za nadzor vedno predloži originalno veljavno dovoljenje za čezmejni prevoz gotovine (lahko tudi izvod original, ki pa mora biti overjen) (Grilc, 2014).

Če nacionalni organi ugotovijo, da je imetnik tega dovoljenja kršil katerega od pogojev, na podlagi katerih je bilo izdano dovoljenje za čezmejni prevoz gotovine, mu glede na naravo in resnost kršitve lahko izda zgolj opozorilo, naloži kazen ali mu odvzame dovoljenje začasno (začasen odvzem dovoljenja za obdobje od dveh tednov do dveh mesecev) ali celo trajno. Izvajalcu storitev čezmejnega prevoza gotovine in imetniku dovoljenja za tovrstno storitev lahko pristojni organ tudi prepove, da bi se v obdobju do 5 let lahko ponovno prijavil za izdajo novega dovoljenja (prav tam).

4.5 Posebna pravila za posamezne vrste prevoza

Ureditve za čezmejni prevoz evrobankovcev se uporabljajo tudi pri hkratnem prevozu evrobankovcev in evrokovancev.

Glede izvedbe posameznih prevozov, kot jih določa Uredba (EU) št. 1214/2011, lahko vsaka država članica na svojem ozemlju, če se v za prevoze znotraj države uporabljajo ista pravila, za npr. oskrbo bankomatov ali drugih naprav, ki jih uporablja za dvig gotovine, uporablja zgolj IBNS, s katerim se gotovina prenese z enega na drug kraj.

Če država članica tranzita ali država članica gostiteljica ugotovi resne težave v delovanju sistema IBNS, ki npr. zaradi tehničnih nepravilnosti omogoča dostop do gotovine, ne da bi se sprožil mehanizem za nevtralizacijo ali pa je bil IBNS po homologaciji (tj. izjavi o ustreznosti na podlagi predpisov) spremenjen tako, da več ne izpolnjuje predpisov homologacije, mora takoj obvestiti komisijo, ki je homologacijo izdala, oziroma organ v državi, ki je izdal homologacijo, saj so le oni pristojni za podajanje zahteve po ponovnem testu na okvarjenem IBNS. V takšnem primeru velja prepoved uporabe takšnega IBNS v sodelujočih državah članicah, o čemer je prav tako potrebno obvestiti pristojne organe in druge sodelujoče države (Grilc, 2014).

Država članica, v kateri se izvaja prevoz evrobankovcev po cesti, mora na svojem ozemlju dovoliti vsaj eno izmed možnosti prevoza, ki so navedene v posameznih členih Uredbe (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011):

- 14. člen – prevoz z neblindiranim vozilom običajnega videza, ki je opremljen z IBNS, v katerem sta najmanj dva varnostnika, usposobljena za prevoz gotovine, ki pa ne nosita uniforme;
- 15. člen – prevoz v neblindiranem vozilu z jasnimi oznakami o opremljenosti z IBNS (s piktogramom, Slika 5) v katerem sta najmanj dva varnostnika, usposobljena za prevoz gotovine;
- 16. člen – prevoz v vozilu z blindirano kabino, ki je zmožna zadržati strele iz strelnega orožja v skladu s specifikacijami iz priloge te uredbe, in je vozilo jasno označeno, da je opremljeno z IBNS, pri čemer so v kabini za vsakega člana varnostnega osebja (v vsakem vozilu morata biti vsaj dva), ki prevaža gotovino, zagotovljeni neprebojni jopiči, ki jih lahko osebje nosi med samim prevozom ali v skladu s predpisi države članice, v kateri se nahaja;
- 17. člen – prevoz v popolnoma blindiranem vozilu, ki ni opremljeno z IBNS in ki zagotavlja zmožnost, da del vozila v katerem je varnostno osebje, zadrži vsaj strele iz strelnega orožja, ki ima v kabini vozila neprebojne jopiče za vso varnostno osebje ter ima za prevoz gotovine na voljo vsaj tri člane varnostnega osebja;
- 18. člen – prevoz v vozilu, ki je popolnoma blindirano in opremljeno z IBNS in v katerem se nahajata vsaj dva varnostnika, usposobljena za prevoz gotovine;
- tiste možnosti iz členov 14., 15., 16., 17. in 18., ki so primerljive z ureditvami prevoza, dovoljenimi za domači prevoz gotovine.

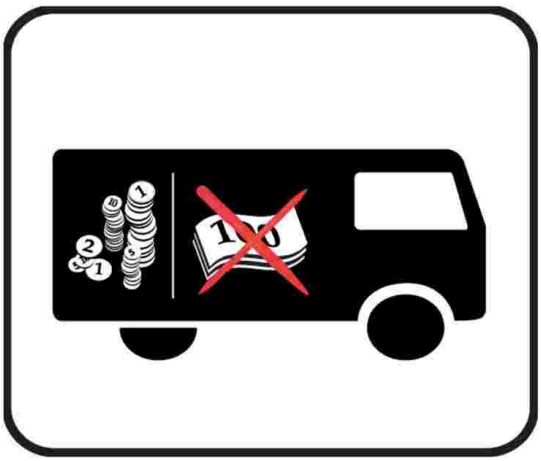
Država članica, v kateri se izvaja prevoz evrobankovcev po cesti, mora na svojem ozemlju dovoliti tudi vsaj eno izmed možnosti prevoza, ki so navedene v posameznih členih Uredbe (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011):

- 19. člen – prevoz kovancev v neblindiranem vozilu običajnega videza, v katerem sta vsaj dva člana varnostnega osebja za prevoz gotovine, ki pa ne nosita uniform;
- 20. člen – prevoz kovancev v vozilu z blindirano kabino, ki je zmožna zadržati strele iz strelnega orožja, s specifikacijami iz Priloge te uredbe ter v vozilu, ki mora biti jasno označeno, da prevaža samo kovance in ima v kabini neprebojne jopiče za vsakega člana varnostnega osebja (v vsakem vozilu morata biti vsaj dva člana varnostnega osebja za prevoz gotovine);
- tiste možnosti iz 19. in 20. člena, ki so primerljive z ureditvami prevoza, dovoljenimi za domači prevoz gotovine.

Slika 5: Oznaka za vozilo, ki prevaža gotovino in je opremljeno z IBNS.

Vir: Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011.

Slika 6: Oznaka za vozilo, ki prevaža samo kovance.

Vir: Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011.

4.6 Uporaba IBNS

Da bi zagotovili bolj varen prevoz gotovine tako za varnostno osebje, ki opravlja prevoz gotovine, kot tudi za javnost, se z uredbo spodbuja uporabo inteligentnega sistema za nevtralizacijo bankovcev (IBNS), ki bi ga lahko sodelujoče države članice usklajeno razvijale, potem ko je Komisija EU opravila temeljito oceno morebitnega učinka in presodila, da ne vpliva na pravila o ureditvi prevoza gotovine iz te uredbe. Če so vozila za prevoz gotovine opremljena s sistemom IBNS, mora biti v skladu s Prilogo II Uredbe (EU) št. 1214/2011 in homologiran v sodelujoči državi članici. Homologacijo je treba izvesti v skladu z obstoječim posebnim evropskim standardom. Dokler tega standarda ni, je potrebno homologacijo izvesti v skladu z določbami te priloge. Podjetja, ki izvajajo čezmejni prevoz evrogotovine z vozili za prevoz

gotovine in ki uporabljajo IBNS, na vsako zahtevo organov države članice izvora, države članice gostiteljice ali države članice tranzita v 48 urah predložijo pisno dokazilo o homologaciji uporabljanega modela IBNS (Grilc, 2014).

4.7 Pogoji varnostnega osebja za izvajanje čezmejnega prevoza evrogotovine

Varnostno osebje, ki je zadolženo za prevoz gotovine, mora izpolnjevati določene zahteve (Grilc, 2014):

- preverbo, da niso zabeleženi v kazenski evidenci, da imajo na splošno dober ugled in integriteto ter niso zabeleženi v policijskih evidencah;
- zdravniško spričevalo, s katerim posameznik varnostnega osebja dokazuje telesno in duševno usposobljenost za izvajanje nalog na varnostnem področju prevoza gotovine in njenega varovanja;
- uspešno opravljenih 200 ur začetnega usposabljanja;
- za potrebe komunikacije v primeru čezmejnega prevoza gotovine mora vsaj en izmed članov varnostnega osebja obvladati tuj jezik vsaj na ravni, da lahko vzpostavi komunikacijo z lokalnimi organi in prebivalstvom na območju držav članic tranzita.

V zvezi s poznavanjem jezika države članice tranzita oziroma države članice gostiteljice mora biti zagotovljeno, da ima vozilo za prevoz gotovine preko nadzornega centra vzpostavljeno stalno radijsko povezavo z nekom, ki ta drugi jezik obvlada na višji ravni, da je omogočena bolj učinkovita komunikacija z nacionalnimi organi (prav tam).

4.8 Nošenje orožja

V skladu z direktivo 2008/51/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o spremembah Direktive Sveta 91/477 EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja (v nadaljevanju Direktiva 2008/51/ES) sme oseba na drugem ozemlju članic EU imeti s sabo orožje samo, če ima zato dovoljenje, tj. evropsko orožno prepustnico. Gre za dovoljenje, ki je namenjeno prenosu orožja preko meje. Oseba (tj. varnostno osebje) mora poleg omenjenega dokumenta pridobiti tudi posebno dovoljenje pristojnih organov držav članic EU, kjer namerava potovati. Ob tem mora upoštevati tudi vse predpise države članice izvora, tranzita ali gostiteljice o nošenju orožja in o tem, kakšen je največji dovoljeni kaliber.

Določene države s svojimi varnostnimi predpisi ne dovolijo nošenja orožja za varnostnike, ki opravljajo prevoze gotovine, zato ga morajo imeti v sefu za orožje, ki mora ustrezati evropskim standardom. V takšnih primerih je orožje v sefu varnostnemu osebju nedostopno celotno pot na ozemlju države članice, ki ne dovoljuje nošenja orožja. Ko varnostno osebje zapusti to državo in vstopi na ozemlje države članice, ki dovoljuje nošenje orožja, lahko orožje vzame iz sefa. Če varnostno osebje vstopi na ozemlje, kjer predpisi zahtevajo, da mora biti pri prevozu gotovine varnostno osebje oboroženo, pri vstopu na to ozemlje orožje takoj vzame iz sefa. Nadzor nad odpiranjem sefa izvaja nadzorni center na daljavo in mora posredovati ob vsakem odpiranju sefa. Nadzorni center dovoli izvedbo odpiranja sefa šele tedaj, ko preveri lokacijo vozila za prevoz gotovine, kar pomeni, da se mora vozilo nahajati na ozemlju države članice, ki dovoljuje ali zahteva nošenje orožja (Direktiva (EU) 2021/555, 2021).

Oboroženo varnostno osebje mora prav tako izpolnjevati zahteve države članice gostiteljice glede minimalne usposobljenosti za nošenje oziroma uporabo strelnega orožja. Za izpolnitev nacionalnih zahtev za pridobitev uradnega pooblastila in uradnega orožnega dovoljenja države članice omogočijo enakovredno strokovno usposabljanje za ravnanje z orožjem v državi članici, kjer se nahaja delodajalec vlagatelj. Če to ni mogoče, države članice zagotovijo, da se potrebno strokovno usposabljanje opravi na njihovem ozemlju, pri čemer poskrbijo, da usposabljanje poteka v uradnem jeziku (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011).

4.9 Ukrepi ob kršitvah

Države z dovoljenjem za prevoz gotovine čez mejo morajo zagotoviti, da bodo upoštevale vsa pravila, ki so določena v tej uredbi, in dovoliti, da je njihovo upoštevanje preverjeno tudi z naključnimi inšpekcijami (lahko jih opravljajo tudi države članice gostiteljice), torej brez predhodnega opozorila.

Če je s strani pristojnih nacionalnih organov ugotovljeno, da je bil kršen kateri koli izmed pogojev, na podlagi katerih je izdano dovoljenje za prevoz gotovine čez mejo, lahko izdajatelj potrdila imetniku potrdila izda opozorilo ali mu odredi kazen ali mu odvzame dovoljenje za določen čas ali mu dovoljenje celo trajno odvzame. Višina in vrsta kazni sta odvisni od narave in resnosti kršitve. Kadar kršitev te uredbe ugotovi država članica tranzita ali država članica gostiteljica, mora to takoj sporočiti državnim organom te druge države, ki nato odločijo o vrsti kazni. Kazen sicer lahko odredi tudi država članica tranzita ali država članica gostiteljica, če je prišlo do kršenja nacionalnih pravil ali pravil o ustrezni obliki prevoza. Varnostnemu osebju (če je odgovorno za kršitev), ki je kršilo ta pravila, lahko na svojem ozemlju država članica tranzita

ali država članica gostiteljica začasno prepove izvajanje čezmejnega prevoza gotovine (do največ dveh mesecev oziroma dokler nacionalni organi ne sprejmejo odločitve o kazni) (Uredba (EU) št. 1214/2011, 2011).

5 PREVOZ IN VAROVANJE DENARJA TER DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK V REPUBLIKI AVSTRIJI

5.1 Določbe in zakoni

Področje zasebnega varovanja v Republiki Avstriji ni posebej opredeljeno, kot je to urejeno v Republiki Sloveniji. Pravila in standardi tega področja so opredeljeni v Zakonu o obrti (*nem.* Gewerbeordnung, GewO), ki se tako kot vsak zakon od časa do časa nekoliko spremeni oziroma posodobi. Do danes se je Zakon o obrti že nekajkrat spremenil, med spremembe pa je bilo vključeno tudi področje zasebnega varovanja. Zakon o obrti, ki izhaja iz leta 1973, so konkretneje spremenili v letu 1994, določene spremembe pa so nato dodali v letu 2002 in so v veljavi še danes. Ker Republika Avstrija nima zakonodaje, ki bi urejala zgolj področje zasebnega zavarovanja, je to opredeljeno predvsem v 129. členu Zakona o obrti (2002), ki od 4. odstavka dalje ureja področje zasebnega varovanja v tej državi.

5.2 Licence

V 129. členu Zakona o obrti, ki ureja področje zasebnega varovanja, so opredeljene naloge, ki se smejo izvajati na tem področju, in vključujejo:

- zasebno varovanje, ki se nanaša na varovanje in urejanje osebnega prometa in prometa vozil v podjetjih, varovanje prometnih poti vseh vrst (tudi nadzorovanje in upoštevanje prometnih predpisov ter spremljanje vozil v primeru prevoza nevarnega blaga) in varnostno izvajanje nadzora v prometu vozil, kar se navezuje na dostavljanje in oddajo prtljage in pošte ter varovanje stavb in zemljišč;
- varovanje in urejanje osebnega in tovornega prometa na gradbiščih, ki ne sme posegati v pravice gradbenega podjetja oziroma izvajalcev tovrstnih del, izvajanje prevozov denarja in vrednostnih predmetov z za to prirejenimi vozili, če za takšno dejavnost po zakonu o prevozu blaga ni potrebno posebno dovoljenje;
- izvajanje vratarske in receptorske službe;
- izvajanje storitev redarstva in nadzorovanje na javnih prireditvah;
- varovanje v zvezi z gasilskimi prireditvami.

Za izvajanje dejavnosti zasebnega varovanja in uporabo uniforme pri delu je potrebno dovoljenje Zveznega ministrstva za gospodarstvo in delo Republike Avstrije. Dovoljenje za uporabo

uniforme se dodeli, če je zaradi vizualne podobnosti ni mogoče zamenjati z uniformami javnih varnostnih služb, sodnih varnostnikov, carinikov, državne vojske, pošte in avstrijske državne železniške službe.

Predpisi določajo tudi, da morajo biti na vseh oblačilih uniforme jasno razvidne oznake, ki so primerne za prepoznavnost podjetja. Vsekakor morajo biti na vseh zgornjih delih oblačil jasno razvidne oznake v zvezi s 63. členom Zakona o obrti, ki govori o primernosti oznak in prepoznavnosti podjetja. Dovoljenje predpiše in prekliče Zvezno ministrstvo za gospodarstvo in delo v primeru, če lahko zaradi sprememb na uniformah javne varnostne službe pride do zamenjave oz. zamenjava ne more biti izključena (Grilc, 2014).

5.3 Oprema in vozila

Posebnih pravil ali smernic glede prevoza gotovine z blindiranimi vozili v Republiki Avstriji ni. Nekaj pravil najdemo zgolj v prometnih predpisih, ki določajo omejitve hitrosti vozil, katerih skupna masa dosega 3500–7500 kg.

Podjetja za zasebno varovanje v Republiki Avstriji izvajajo interna šolanja, občasno pa tudi treninge varne vožnje. Del internega usposabljanja je tudi komunikacija z VNC. Zaposleni se morajo usposobiti tudi za uporabo tehničnih in varnostnih naprav, med katere uvrščamo GPS, skener, alarmne sisteme in druge varnostne naprave. Prav tako morajo dobro poznati delovanje vozila, s katerim prevažajo gotovino, da lahko prepoznajo tudi morebitno nedelovanje, o čemer morajo takoj obvestiti VNC (Grilc, 2014).

5.4 Veljavna varnostna, operativna in organizacijska pravila in protokoli za dostave/prevzeme

Odgovornost poslovalnice, kjer se prevzema gotovina, je, da pred pričetkom opravljanja storitev opravi ogled kraja in o tem vodi zapisnik. Pri prvem obisku predstavniki družbe za zasebno varovanje stranko uvedejo v postopek predaje gotovine in njenega pakiranja ter v postopek s ključi.

Vsi zaposleni morajo nato poskrbeti:

- da čim bližje parkirajo vozilo in najdejo varno mesto za parkiranje vozila, pot od vozila pa naj bo čim krajša;
- da vedno uporabljajo IBNS;

- da se predaja in sprejem gotovine pri stranki vedno opravita samo ob prisotnosti strank, vsako predajo in sprejem gotovine pa je potrebno dokumentirati v dvojniku (v praksi stranka dokumente podpiše, nato se potrdilo o primopredaji ožigosa, pripiše osebna številka zaposlenega in dokument skenira).

Pri vseh postankih sta potrebna zbranost in natančno opazovanje okolice.

5.4.1 Protokoli v izrednih razmerah

O okvari ali nevoznosti vozila (zaradi tehnične ali mehanske okvare, prometne nesreče) je potrebno takoj obvestiti VNC in poslovalnico. Organizira se vlečna služba za odvoz vozila. Če je v vozilu aktivna alarmna naprava in ni potrebno prelaganje gotovine iz vozila, o tem ni potrebno obvestiti policije.

V primeru prometne nesreče je potrebno takoj obvestiti VNC in poslovalnico, če je potrebno poskrbeti za varovanje vozila in gotovine, in seveda tudi policijo. Če vozilo ni vozno, mora biti pri prelaganju gotovine prisotna tudi policija ali se vozilo dostavi v poslovalnico oziroma prostore družbe, kjer se opravi prelaganje gotovine iz poškodovanega vozila v drugo vozilo.

Del varnostnega šolanja je tudi izobraževanje o obnašanju v primeru napada, smernice pa so v načelu naslednje:

- Ob napadu se ne upiramo in sledimo navodilom napadalca. Zdravje in življenje imata prednost, izguba denarja je na drugem mestu. Ne izvajamo ničesar, kar bi napadalca dodatno vznemirilo.
- Zapomniti si skušamo čim več podatkov in posebnosti napadalca, da jih nato lahko posredujemo policistom (opis storilca, smer pobega, način bega, vrsta oborožitve itd.).

5.4.2 Predpisi o uporabi orožja

Zakonodaja v Republiki Avstriji, ki ureja predpise in pogoje glede nošenja in uporabe orožja, orožje deli na kategorije A, B,C in D. V kategorijo A sodita prepovedano strelno orožje in strelno orožje, ki se uporablja za bojne tehnike. V kategoriji B je orožje, za katerega se zahteva dovoljenje, v kategoriji C orožje, ki ga je treba prijaviti, v kategoriji D pa strelno orožje, ki ni posebej opredeljeno v preostalih kategorijah.

Zakon določa, da mora biti oseba, ki poseduje orožje in strelivo, polnoletna, torej stara najmanj 18 let. Tudi vsak trgovec, ki je pooblaščen za prodajo in nabavo orožja in streliva, mora voditi

evidenco orožja in streliva ter vsa potrdila oziroma kopije o prijavi orožja shranjevati še sedem let po izdaji teh dokumentov.

V Avstriji je dokaz o usposobljenosti za pravilno ravnanje z orožjem licenca za orožje. Postopek za izdajo orožnega lista se začne, ko se organ prepriča, da zna vlagatelj vloge za izdajo orožne listine pravilno ravnati z orožjem in da ni varnostnih zadržkov. V Avstriji v splošnem lahko dovoljenje za nošenje orožja pridobijo samo določene osebe oz. tvegani poklici, kot so zlatarji. Mednje sodijo tudi prevozniki denarja, a dobijo dovoljenje šele na osnovi potrdila iz podjetja. Dovoljenje za nošenje orožja velja samo za čas opravljanja prevoza denarja. Ko oseba pridobi dovoljenje, ima lahko katero koli pištolo, ne glede na kaliber in tip, in jo nosi na vidnem mestu v toku.

5.5 Usposobljenost varnostnikov

V Republiki Avstriji so tako kot v Sloveniji določeni posebni pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko posameznik opravlja zasebno varovanje. Posameznik, ki želi izvajati zasebno varovanje, mora izpolnjevati enega izmed naslednjih pogojev. Imeti mora:

- potrdilo o uspešno končani trgovski akademiji ali posebnih izobraževanjih, vključno s potrdilom o najmanj enoinpolletnih izkušnjah na področju strokovne dejavnosti;
- potrdilo, s katerim dokazuje uspešno zaključeno šolanje na višji poklicni šoli ali trgovski šoli z najmanj dveletnimi strokovnimi izkušnjami;
- potrdilo, s katerim dokazuje uspešno končano splošno izobraževanje na višji šoli ali srednji poklicni šoli, vključno s potrdilom o najmanj dveletni strokovni usposobljenosti;
- potrdilo o najmanj sedemletni strokovni usposobljenosti na področju dejavnosti;
- potrdilo o uspešno opravljenem kvalifikacijskem izpitu in potrdilo, s katerim dokazuje uspešno opravljeno šolanje na eni izmed naslednjih študijskih smeri: pravo, sociologija, socialna ekonomija, socialna in gospodarska statistika, nacionalno gospodarstvo, poslovna ekonomija, uporabna poslovna ekonomija, mednarodna poslovna ekonomija, mednarodne poslovne vede, komercialna ekonomija, ekonomska pedagogika in gospodarsko inženirstvo (gradbeništvo ali gospodarsko inženirstvo ali strojništvo), vključno z najmanj enoletno strokovno usposobljenostjo (Grilc, 2014).

Slika 7: Urjenje varnostnikov.

Vir: Varensvet, 2017.

Strokovna dejavnost, predpisana v prvem odstavku, obsega predvsem izdelovanje varnostnih načrtov za objekte, delitev dela osebju ter vpeljevanje delojemalcev v naloge in delo, vezano na knjigovodstvo, ter obračun in izračun plač. Tako predstavlja strokovne dejavnosti na področju varovanja, javne varnosti, sodnega nadzorstva (pazništvo), carine in oboroženih sil.

Izpitno preverjanje za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja, ki je omejeno na varnostno-nadzorno obrt, obsega tri dele, in sicer strokovni pisni del, strokovni ustni del (avstrijsko pravo, varnostni management in podjetništvo) in podjetniški del.

Pisni del strokovnega izpita za področje zasebnega varovanja vključuje naslednje teme:

- pripravo varnostnega načrta za določen objekt, ki obsega delovno mesto, delovni čas ter način in obseg obhodov varnostnega osebja in tudi kontrolne točke;
- pripravo razdelitve dela, ki zajema dodelitev dela za nadzorno osebje glede na nadzorovane objekte in razpoložljivo število oseb za nadzor;
- vpeljavo delojemalca v njegove naloge za nadzor objekta in po eno nalogo na področju knjigovodstva, obračuna plač in izračuna, pri čemer morajo zastavljene naloge izpolnjevati posebne zahteve.

5.5.1 Zasebno varovanje in izobraževalni sistem

Republika Avstrija nima enotnega izobraževalnega sistema na področju zasebnovarnostne obrti. Medtem ko so za nosilce zasebnovarnostne obrti natančno določeni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati, so na drugi strani pravila delojemalcev nedorečena. Izobraževanje delojemalcev je prepuščeno samim delodajalcem, ki nimajo enotnega učnega programa in enotnega preverjanja.

5.6 Prevoz gotovine v Republiki Avstriji

Tudi na področju prevoza gotovine v Republiki Avstriji nimajo določenih posebnih nacionalnih pravil ali smernic. Pravila, ki izhajajo iz zakonodaje prometnih pravil, in druga pravila, ki se nanašajo na področje zasebnega varovanja v tej državi, natančno predstavljamo v poglavju 5.3.2., strnjeno pa jih navajamo v nadaljevanju.

- Podjetja morajo sama izvajati interna usposabljanja za svoje varnostno osebje in treninge varne vožnje. Usposabljanje varnostnega osebja vključuje tudi izobraževanje o obnašanju v primeru napada.
- O okvari vozila, ki prevaža gotovino, je potrebno takoj obvestiti VNC. Če ima vozilo alarmno napravo in prelaganje gotovine ni potrebno, policije ni treba obvestiti, razen če alarmna naprava ne deluje ali je nujno prelaganje gotovine.
- Tudi o prometni nesreči je potrebno takoj obvestiti VNC in poslovalnico ter po potrebi za varovanje vozila poklicati tudi policijo. Če vozilo ni več vozno, mora biti pri prelaganju gotovine prisotna policija ali se vozilo dostavi v poslovalnico oziroma prostore družbe, kjer se izvede varovano prelaganje gotovine iz poškodovanega vozila v drugo vozilo.

5.7 Primerjava s Slovenijo

Glede prevoza gotovine in drugih vrednostih pošiljk se Slovenija in Avstrija po pričakovanjih zelo razlikujeta, a povsem drugače, kot smo predvidevali. Menili smo namreč, da je zakonodaja v Avstriji bolj dorečena kot zakonodaja v Sloveniji. V Sloveniji je področje urejeno s posebnim zakonom, tj. ZZasV-1, medtem ko v Republiki Avstriji posebnega zakona o zasebnem varovanju sploh ni, ampak je področje urejeno zgolj v 129. členu Zakona o obrti. Razlike med ureditvama predstavljamo v Tabeli 2.

Tabela 2: Primerjava zakonodaje v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji.

REPUBLIKA SLOVENIJA	REPUBLIKA AVSTRIJA
Zakon o Zasebnem varovanju	Zakon o obrti (*nem.* Gewerbeordnung)
pet razredov pošiljk	razredi pošiljk niso posebej opredeljeni
vozila obvezno označena v skladu z zakonodajo (vidno ime podjetja)	vozila lahko neoznačena
zakonsko določena izdelava načrta prevoza	načrt prevoza ni zakonsko določen
zakonsko določen način priprave pošiljke za prevoz	glede priprave pošiljke za prevoz ni zakonskih navodil
zakonsko določena navodila za vstavljanje gotovine v dnevno-nočne trezorje	vstavljanje gotovine v dnevno-nočne trezorje v zakonu ni določeno
nalepka za elektrokemično varovanje v vozilu ni predvidena	elektrokemična zaščita pošiljk mora biti označena z nalepko na zunanjosti vozila
vidna označba za prevoz izključno kovancev ni potrebna	obvezna vidna označba na vozilu za prevoz izključno kovancev
V obeh državah lahko prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk izvajajo samo družbe, ki imajo za opravljanje te dejavnosti ustrezno licenco.	
V obeh državah mora biti pri prevozu denar shranjen v posebnih kovčkih/zabojnikih z elektrokemičnim varovanjem, a je v slovenski zakonodaji to še bolj natančno opredeljeno.	

Vir: lasten vir.

5.8 Izvedba intervjujev in rezultati

V diplomski nalogi smo uporabili tudi metodo intervjuja. Vprašanja smo zastavili dvema varnostnikoma varnostnih služb iz Maribora, ki sta nanje odgovorila v pogovoru med vnaprej dogovorjenim sestankom preko aplikacije Zoom. Odgovore smo posneli in jih nato po zvočnem zapisu pretvorili v pisno obliko.

Vprašanja so se nanašala na ustreznost usposabljanja varnostnega osebja pri prevozu in prenosu gotovine, na delo varnostnega osebja v povezavi z zakonodajo, na zahteve, ki jih mora izpolnjevati varnostno osebje pri prevozu gotovine, na oceno kompetenc varnostnega osebja na tem področju dela in na mnenje glede cenjenosti njihovega dela. Natančen zapis odgovorov obeh intervjuvancev je v Prilogi.

Na prvo vprašanje »*Kaj menite o obveznih usposabljanjih varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja? So dovolj obsežna?*« sta oba intervjuvanca odgovorila podobno. Oba namreč menita, da je usposabljanje varnostnega osebja prekratko, zato so nekatere stvari le na kratko povzete. Oba ugotavljata, da nudi premajhen obseg znanja, ki bi ga lahko uporabili pri praktičnem delu. Eden od intervjuvancev je posebej izpostavil pomanjkanje znanja na področju komunikacije in ravnanja v določenih situacijah. O vprašanju »*Ali menite, da je delo varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja preveč omejeno z zakonodajo ali morda celo premalo?*« sta oba intervjuvanca ponovno imela podoben pogled. Kot pravita, je zakonodaja potrebna in dobro urejena, a hkrati menita, da ima varnostno osebje preveč omejitev. Medtem ko je eden izmed intervjuvancev omenil omejitev pri delu s strani državnih ustanov, pa je drugi intervjuvanec izpostavil primerjavo z delom redarjev, ki naj bi imeli v primerjavi z njimi manj omejitev, hkrati pa njihovo delo ne zahteva tolikšne strokovne usposobljenosti kot za varnostno osebje.

Pri vprašanju »*Ali bi kaj spremenili v zvezi z zahtevami, ki jih mora izpolnjevati varnostno osebje, ki je zadolženo za prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk?*« sta oba intervjuvanca izpostavila potrebo po bolj obširnem, torej dlje trajajočem strokovnem usposabljanju. Eden od intervjuvancev je ob tem izpostavil, da bi bilo potrebno dodatno izobraževanje na področju borilnih veščin in ravnanja z orožjem, drugi pa potrebo po dodatnem psihološkem usposabljanju. Na vprašanje »*Kako ocenjujete kompetence varnostnega osebja na tem področju dela?*«, je prvi intervjuvanec odgovoril, da so sicer ukrepi natančno določeni z zakonodajo, a jih pri njihovem delu preveč omejujejo. Tudi drugi intervjuvanec je izrazil mnenje, da ima varnostno osebje preveč omejitev, pri čemer je ponovno izpostavil primerjavo z redarji, ki naj bi imeli pri svojem delu bistveno več svobode.

Na zadnje vprašanje »*Menite, da je varnostno osebje na tem področju dela dovolj cenjeno?*« je eden izmed intervjuvancev dejal, da ne povsem, glavni problem pa vidi v premalo plačanem delu. Drugi intervjuvanec je prav tako povedal, da je njihovo delo glede na njegovo zahtevnost premalo plačano, ob tem pa je izpostavil tudi negativne predsodke javnosti o njihovem delu, kar je vodilo do ocene, da je delo varnostnega osebja po njegovem mnenju premalo cenjeno.

5.9 Odgovori na raziskovalna vprašanja in preverjanje hipotez

- H1: S kakšnimi težavami se soočajo varnostniki pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk? Menimo, da so težave varnostnikov pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk predvsem v premalo plačanem delu.

Že v teoretičnem raziskovanju smo ugotovili, da veliko težav pri delu varnostnega osebja, ki prevaža gotovino in druge vrednostne pošiljke v Sloveniji, korenini v razmeroma slabem plačilu glede na zahtevnost dela. To smo potrdili tudi v kvalitativni raziskavi, v kateri sta oba intervjuvanca izpostavila, da je njihovo delo premalo plačano, kar pomeni tudi, da je premalo cenjeno. To botruje tudi osrednji težavi – veliki potrebi po delavcih. Varnostnega osebja za to delo primanjkuje, saj gre za razmeroma nevarno delo, ki je glede na naravo dela razmeroma slabo plačano.

Glede na podatke in ugotovitve lahko potrdimo, da smo predvidevali pravilno, torej, da je problem v tem, da se varnostniki pri prevozu gotovine in drugih vrednostnih pošiljk soočajo s premalo plačanim delom, kar lahko negativno vpliva na njihovo zadovoljstvo z delom in na njihovo učinkovitost pri izvajanju dela. Glede na naše rezultate prvo hipotezo (H1) potrdimo.

- H2: Ali predpisi v Republiki Sloveniji iz varnostnega vidika bolje opredeljujejo opremljenost vozil in druga tehnična sredstva kot v Republiki Avstriji? Menimo, da so predpisi v Republiki Avstriji iz varnostnega vidika glede opredeljevanja opremljenosti vozil in drugih tehničnih sredstev bolj celoviti oziroma bolj natančni.

Ugotovili smo, da imamo v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo bolj natančno in z zakonodajo opredeljeno opremljenost vozil in potrebna tehnična sredstva. Avstrija nima zakonodaje, ki bi natančno opredeljevala to področje, opremljenost vozil in tehnične zahteve pa so prepuščene delodajalcu oziroma tistemu, ki zaposluje varnostno osebje za izvajanje prevoza gotovine in drugih vrednostnih pošiljk.

Na podlagi podatkov in analize zakonodaje o varnostni opremljenosti vozil v obeh državah ugotavljamo, da so predpisi v Sloveniji bolj natančni in bolj celovito opredeljeni glede zahtev za varnostno opremo vozil kot v Avstriji. Predpisi v Sloveniji jasno določajo zahteve za tehnična sredstva, ki prispevajo k varnosti v cestnem prometu. Natančna ureditev predpisov v Sloveniji omogoča njihovo dosledno izvajanje in lahko zagotavlja višjo raven varnosti na cestah. Glede na napše rezultate drugo hipotezo (H2) zavrnemo.

- H3: Kakšne so razlike med obravnavanimi državama na zakonodajnem področju? Menimo, da obstajajo pomembne razlike med obravnavanima državama na zakonodajnem področju.

Razlika v primerjavi med Slovenijo in Avstrijo na zakonodajnem področju je v tem, da Avstrija pravzaprav nima samostojnega zakona o varovanju. Medtem ko imamo pri nas na tem področju zakon, ki natančno opredeljuje področje varovanja in tudi opravljanje prevozov gotovine in drugih vrednostnih pošiljk, so v Avstriji omenjene določbe vključene v Zakon o obrti. Prav tako

so določene zadeve v sosednji Avstriji, kot so opremljenost vozil, načrt prevoza, označenost vozil in priprava pošiljk, prepuščene nosilcem obrti oziroma niso zakonsko določene, medtem ko so v Sloveniji ti dejavniki natančno določeni z zakonodajo.

Na podlagi zbranih dokazov in analize zakonodaje obeh držav lahko potrdimo, da obstajajo pomembne razlike med Slovenijo in Avstrijo glede zakonodaje na obravnavanem področju. V Sloveniji je to področje urejeno z ustrezno zakonodajo, ki natančno določa pravila in zahteve, medtem ko v Avstriji ni posebne zakonodaje za preučevano področje. Razlika v zakonodaji med državama kaže na različen pristop in regulativni okvir, ki ureja to področja. Glede na naše rezultate tretjo hipotezo (H3) potrdimo.

H4: Kakšne so primerjalne prednosti oziroma pomanjkljivosti v opremljenosti vozil med obema državama? Menimo, da so prednosti opremljenosti vozil v Avstriji večje kot v Sloveniji.

Pri vozilih za prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk je lahko v Avstriji vozilo neoznačeno, prav tako tudi ni posebnih navodil ali pravil glede blindiranosti vozila, medtem koje opremljenost vozila (npr. ustrezna komunikacijska oprema, GPS, oprema za beleženje ure in lokacije postankov oziroma dostav) prepuščena zasebniku, ki opravlja tovrstne prevoze. Pri nas je vse omenjeno natančno opredeljeno z zakonodajo, kar je naša prednost, ki bi jo lahko izpostavili. Hkrati je to tudi pomanjkljivost avstrijske ureditve, saj je bolje, če so najpomembnejše zahteve natančno določene z zakonodajo in so pravila enaka za vse delujoče družbe.

Na podlagi podatkov in analize opremljenosti vozil v obeh državah ugotavljamo, da je v Sloveniji opremljenost vozil bolj natančno določena kot v Avstriji. Kljub prvotni zmotni predpostavki, da je v večji državi, kot je Avstrija, avtomatično vse boljše, se je izkazalo, da v Sloveniji velja višji standard glede opremljenosti vozil. Ugotovili smo tudi, da velikost države ne korelira nujno z višjim standardom, v našem primeru v opremljenosti vozil. Glede na naše rezultate četrto hipotezo (H4) zavrnemo.

6 SKLEP

Po preučevanju literature in zakonodaje s področja zasebnega varovanja lahko z gotovostjo trdimo, da gre za nadvse kompleksno problematiko, ki zahteva izredno natančen pregled vseh vključenih sredstev (tehnična sredstva, dokumentacija, usposobljenost osebja itd.). Pomembno je tudi, da si na področju zasebnega varovanja, torej tudi pri izvajanju prenosov in prevozov gotovine in drugih vrednostnih pošiljk, ne smemo privoščiti nikakršnih napak. Vsaka napaka ima namreč pomembne posledice, ki lahko ogrozijo prevoz pošiljke, varnostno osebje in celo njihovo življenje. To sicer velja za skoraj celotno področje varovanja, le da so posledice ponekod bolj resne, drugje pa nekoliko manj.

V diplomski nalogi smo najprej predstavili področje zasebnega varovanja in osnovne dejavnike zasebnega varovanja (pridobitev licence, pridobitev službene izkaznice, možnosti odvzema licence itd.), v nadaljevanju pa smo se osredotočili na prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk ter na specifično regulativo. Ugotovili smo, da gre za področje, ki dokaj neposredno selekcionira trg zasebnega varovanja, saj vsa podjetja za varovanje tovrstnih poslov ne morejo opravljati. Že v začetku gre za zahtevno pridobitev licence, saj so pogoji njene pridobitve, tehnične zahteve in potrebna oprema zelo strogo opredeljeni, kar je za manjša podjetja zasebnega varovanja težko izvedljivo.

Spoznali smo tudi, da višji kot je razred, manjša je možnost prevoza gotovine in drugih vrednostih pošiljk. Višji razred namreč pomeni manjšo sposobnost, da zahtevno storitev opravlja vsako, torej tudi manjše podjetje. Tako na primer zaščita pri prevozu gotovine v 1., 2. in 3. razredu zahteva manj stroge varnostne pogoje, ki jih zato lahko zagotovi več podjetij za zasebno varovanje na tem področju, medtem ko prevoz gotovine v 4. in 5. razredu zahteva strožje pogoje in predpise, ki jih lahko izpolni bistveno manj podjetij.

V osrednjem delu naloge smo primerjali zakonodajo na izbranem področju v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji ter tudi pogoje, predpise in smernice. Ugotovitve so nas presenetile, saj smo bili prepričani, da je v Avstriji tovrstna zakonodaja bolje in bolj dosledno urejena. Poudariti moramo, da je to področje v Sloveniji res dobro urejeno, kar smo spoznavali med raziskovanjem in pisanjem diplomske naloge.

Zelo nas je presenetilo, da Avstrija nima samostojnega zakona o varovanju, ampak je področje vključeno v Zakon o obrti. V naši državi področje obravnava poseben Zakon o zasebnem varovanju (ZZasv-1), ki natančno opredeljuje načine in zagotavljanje varnosti v primeru zasebnega varovanja ter podpodročja varovanja, torej tudi opravljanje prevozov gotovine.

Bistvena razlika med prevozi v Sloveniji in v Avstriji je, da imamo pri nas natančno določene kategorije prevozov gotovine, ki jo razvrščamo v pet razredov. Za vsak razred so natančno določeni najmanjše potrebno število varnostnega osebja, ki ga je potrebno zagotoviti, ter tudi opremljenost vozila, tehnične zahteve, potreba po spremstvu itd. V Avstriji tega zakonodaja posebej ne opredeljuje.

Tudi opremljenost vozil je pri nas veliko boljša in bolj natančno opredeljena z zakonom kot v sosednji Avstriji. Usposobljenost osebja je namreč v Avstriji prepuščena delodajalcem in nosilcem zasebnovarnostne obrti. So pa v obeh državah vozila neposredno povezana z varnostno-nadzornim centrom, kar je nujno potrebno. Prav tako je v obeh državah prepovedana uporaba mobilnih telefonov.

Menim, da je osrednja težava v Sloveniji velika potreba po delavcih, saj gre za nevarno delo, ki je glede na naravo dela sorazmerno slabo plačano. Zato se zasebna podjetja za varovanje, ki se ukvarjajo s prevozom gotovine in z drugimi vrednostnimi pošiljkami, pogosto srečujejo s pomanjkanjem osebja, saj nove delavce težko pridobijo, obstoječe pa težko obdržijo.

V Sloveniji je zakonodaja s področja zasebnega varovanja torej dosti bolj razvita in dodelana kot v Avstriji, čeprav tudi v Sloveniji še precej zaostajamo za nekaterimi evropskimi državami, zlasti skandinavskimi. V Sloveniji je v primerjavi z Avstrijo tudi bolje poskrbljeno za varnost pošiljk in varnostnega osebja, kar je konec koncev tudi najbolj pomembno.

7 LITERATURA IN VIRI

Data d.o.o. (2019). *Transport gotovine ali drugih vrednostnih pošiljk*. Pridobljeno shttps://data.si/blog/transport-gotovine-vrednostnih-posiljk/.

Direktiva (EU) 2021/555. (24. marec 2021). *Direktiva (EU) 2021/555 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. marca 2021 o nadzoru nabave in posedovanja orožja.* Pridobljeno z EUR-Lex: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=CELEX%3A32021L0555.

Fekonja, M. (2019). *Vpliv globaizacije na transport vrednostnih papirjev in gotovine - primer podjetja Aktiva varovanje d.d. (Diplomsko delo).* Maribor: Višja strokovna šola Academia.

Grilc, B. (2014). *Čezmejni prevoz eurogotovine po državah članicah EU (učno gradivo).* Maribor: Academia.

Pečar, J. (1992). *Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo: kriminološki, kriminalpolitični in sociološki pogledi.* Ljubljana: Didakta.

Portal GOV.SI. (2020). *Zasebno varovanje.* Pridobljeno iz Republika slovenija Portal GOV.SI: https://www.gov.si/teme/zasebno-varovanje/.

Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju. (9. september 2011). *Uradni list Republike Slovenije, št. 100/11.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10825.

Pravilnik o načinu prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk. (30. december 2016). *Uradni list Republike Slovenije, št. 88/16.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12339.

Sintal koncern. (2021). *Prevoz denarja*. Pridobljeno s https://www.sintal.si/storitve/prevoz-denarja/.

Sklep o zamenjavi poškodovanih eurobankovcev. (16. avgust 2019). *Uradni list Republike Slovenije, št. 51/19.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLE11870.

Sodja, A. (26. maj 2012). *Orožje varnostnikom predstavlja varnost in del službe*. Pridobljeno iz Gorenjski glas, spletni časopisni arhiv: https://arhiv.gorenjskiglas.si/article/20120526/C/305269991/July.

SPOT. (2020). *Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk*. Pridobljeno iz Slovenska poslovna točka: http://evem.gov.si/info/dejavnosti/dejavnost/12868/prikaziDejavnost/.

Uredba (EU) št. 1214/2011. (16. november 2011). *Uredba (EU) št. 1214/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. Novembra 2011 o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami euroobmočja.* Pridobljeno iz EUR-Lex: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32011R1214.

Ustava Republike Slovenije. (28. december 1991). *Uradni list Republike Slovenije, št. 33/91.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1.

Varensvet. (1. september 2017). *Psihofizični potencial varnostnikov, osebna varnost in samoobramba – osnovna priporočila za profesionalen pristop*. Pridobljeno shttp://www.varensvet.si/psihofizicni-potencial-varnostnikov-osebna-varnost-in-samoobramba-osnovna-priporocila-za-profesionalen-pristop/.

VARKAR d.o.o. (2023). *Vozila za prevoz denarja s protistrelno zaščito*. Pridobljeno s http://www.varkar.si/nvozila.html.

Zakon o splošnem upravnem postopku. (1. oktober 2006). *Uradni list Republike Slovenije, št. 80/99.* Pridobljeno iz Uradni list Reublike Slovenije: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1603.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu. (3. junij 2011). *Uradni list Republike Slovenije, št. 43/11.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5537.

Zakon o zasebnem varovanju. (11. marec 2011). *Uradni list Republike Slovenije, št. 17/11.* Pridobljeno iz Uradni list Republike Slovenije: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5760.

Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja. (2022). *Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje varnostnega osebja za čezmejni prevoz eurogotovine po cesti* . Pridobljeno s https://www.zrszv.si/cezmejni-prevoz.

Zupančič, B. M. (2002). *Ustavnosodna presoja.* Pridobljeno iz Komentar Ustave Republike Slovenije: https://e-kurs.si/komentar/ustavnosodna-presoja-14/.

PRILOGA: Intervju z varnostnim osebjem

1. Kaj menite o obveznih usposabljanjih varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja? So dovolj obsežna?

Oseba A: Usposabljanje naj bi bilo obvezno, je pa izredno pomembno in nujno, da pridobimo določena znanja in veščine, ampak je prekratko. Pri prevozu gotovine je treba poznati zakonodajo, a so pomembne tudi druge sposobnosti. Mogoče je premalo govora o tem, kako se obnašati v primeru konflikta, kako umiriti stanje, kako se pogovarjati, kako odreagirati itd. Tako da na drugi del vprašanja lahko odgovorim z ne, usposabljanje vsaj na našem področju ni dovolj obsežno.

Oseba B: Usposabljanje je nujno, vendar mogoče traja premalo časa. Spoznamo zakonodajo, pravne norme, ukrepe v različnih situacijah, postopke itd. Vendar je vse to tako stlačeno skupaj, preveč teorije v kratkem času, nekatere stvari so zgolj povzete. Pri praktičnem delu, vsaj na začetku, pogosto ugotoviš, da bi bilo dobro o nekaterih zadevah vedeti še kaj več.

2. Ali menite, da je delo varnostnega osebja pri prevozu in prenosu denarja preveč omejeno z zakonodajo ali morda celo premalo?

Oseba A: Ne, zakonodaja je na tem področju kar dobro urejena. Menim, da je večji problem pri drugih omejitvah, recimo pri posameznem primeru, kjer omejitve izhajajo s strani kakšne državne institucije.

Oseba B: Naše delo mora biti nadzorovano in, če se tako izrazim, omejeno z zakonom, vendar bi morala določena določila dopuščati več svobode. S tem mislim na uporabo fizične sile, ko je ta recimo res nujno potrebna. Če pogledamo, ima vsak redar več možnosti za ukrepanje kot pa varnostnik, ki mora biti predhodno usposobljen za svoje delo, redarju npr. ni treba opraviti nobenega usposabljanja, vsaj ne obveznega.

3. Ali bi kaj spremenili v zvezi z zahtevami, ki jih mora izpolnjevati varnostno osebje, ki je zadolženo za prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk?

Oseba A: Da, glede usposabljanja bi to lahko bilo bolj obširno, da traja dlje časa, ker bi na takšen način od predavanj več odnesli. Prav tako bi večji poudarek namenil dodatnemu izobraževanju, kot so borilne veščine in rokovanje z orožjem, da nas nekatere okoliščine pri delu potem ne presenetijo.

Oseba B: Gotovo bi bilo potrebne več usmerjenosti v strokovno usposobljenost varnostnikov za prevoz gotovine. S tem mislim predvsem na človeški faktor in ravnanje v primeru izredne

situacije. Lahko pride do incidenta, kjer bo zaradi pomanjkanja veščin in poznavanja razmer in ravnanja v njih prišlo do presežka in ne bodo uporabljeni zgolj strokovni postopki. V takšnem primeru pa vemo, kakšni so lahko izidi, saj je zraven vpleteno tudi strelno orožje.

4. Kako ocenjujete kompetence varnostnega osebja na tem področju dela?

Oseba A: Kompetence varnostnika oziroma ukrepi, ki jih lahko uporabljamo pri opravljanju svojega dela, so sicer v zakonodaji natančno opredeljeni, ampak ko jih natančno preučimo in uporabimo v praksi, ugotovimo, da smo varnostniki precej omejeni. S specializacijo se sicer zavedamo svojih pristojnosti, vendar včasih kljub našemu razumevanju in pravilnemu postopku ugotovimo, kako težko je določeno situacijo obvladati, ko določenega ukrepa ne moreš uporabiti na, za trenutno situacijo, morda bolj primeren način.

Oseba B: Varnostniki imamo po mojem mnenju preveč omejitev, kot sem predhodno že omenil, imajo celo redarji včasih večja pooblastila kot mi. S tem mislim, da jim je pri njihovem delu, ki je povsem drugačno od našega, dovoljeno storiti več za razrešitev neke situacije, medtem ko so pri varnostniku pristojnosti strožje, s čimer je naše delo torej bolj omejeno.

5. Menite, da je varnostno osebje na tem področju dela dovolj cenjeno?

Oseba A: Ne povsem. Sicer je v določeni meri veliko odvisno tudi od samega delodajalca in pogojev dela, ampak če pogledamo na splošno,, smo varnostniki še vedno premalo plačani. Opravljamo delo, ki je nemalokrat lahko tudi življenjsko ogrožajoče, naše plače pa nikakor niso ustrezne glede na tako zahtevno delo.

Oseba B: Glede na nevarnosti s katerimi se srečujemo, gotovo nismo dovolj plačani, zato bi lahko iz tega sklepal, da naše delo ni dovolj cenjeno. Tudi mnenje drugih o našem delu je podcenjujoče, razširjeni so predsodki o tem, da smo varnostniki osebe, ki so nasilne, vzvišene in celo nesposobne. Ko bi ljudje bolje poznali naše delo in odgovornosti, bi verjetno premislili. Tako da, ja, delo varnostnika je tako na tem kot na drugih področjih premalo cenjeno.